

Városok

Fotó: Szabó Borka

az állampolgár lapja

M
e
n
t
c
i
o
p
a

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Kedves Olvasó!

Most ez van.

Gondolkodtató kikapcsolódást!

Sablik Henrik
főszerkesztő

БУЛВАРБЛОКК

Ha nem bírod a várost, csábítsd el barátaidat,
és a családod egy utolsó gleccsertúrára...
hamarosan már csak a mozikban!

*Spencer Tunick installációja, Aletsch gleccser,
Ausztria, 2007 augusztus 18.*

A sztárújságíró mocskos ajánlata

Hűséges olvasónk, a neve elhallgatását kérő K. Margó szobaasszony, csak a Mentrópia olvasóival hajlandó megosztani azt az – évekig szemérmesen titkolt – információt, miszerint a Mentrópia sztárújságírója – a szakmában Pesti úr néven elhíresült Molnár Péter – , évekkorábban mocskos ajánlatot tett neki.

Annak jellegéről csak annyit árult el zokogva K. Margó, hogy még ma is fájó emlék számára, és szeretné végre elfelejteni.

Megkérdeztük Molnár Pétert is a történetéről.

– Ki az a K. Margó? – kérdezte döbbenten, a nők kedvence, a mindig lezser eleganciával öltözködő Molnár Péter, alias Pesti úr.

Szembesítéskor derült fény az igazságra.

Molnár Péter, az elemi első osztályában azt ajánlotta a mellé ültetett K. Margónak, hogy cseréljen helyet a mögöttük ülő szerelmével, Sz. Évivel.

K. Margó, természetesen visszautasította a sértő ajánlatot.

Az élet őt igazolta. Molnár Péter és Sz. Évi hamarosan kiszeretett egymásból, és ezen az együttülés sem változtatott volna.

K. Margó megkönnyebbült lélekkel távozott szerkesztőségünkől, hiszen egy féltve őrzött, sötét titoktól szabadult meg.

Búcsúzóul még hozzátette, hogy nevének elhallgatására azért van szükség, mert nem tudná elviselni, ha a cikk megjelenése után az őt felismerők hasonló ajánlatokkal zaklatnák.

Golyós Toll

Kinek a szemét zavarja az űrszemét?

1957. október 4-e jeles nap az emberiség történetében. Ezen a napon ugyanis az emberiség története során először, egy ember által készített eszköz kilépett a Föld légköréből, és elérte a világűrnek nevezett, a Föld felszínétől 100 km-re lévő övezetet. Azóta űrszondák, űrhajók ezrei tettek meg hasonló kirándulásokat, és ami akkor szenzációnak számított, manapság már mindennapi történet.

Biztos sokakban felmerült a gondolat, vajon mi történik azzal a töménytelen mennyiségű eszközzel, amely a világűrbe kerül? Hiszen a hírekben általában csak annyi olvasható, hogy sikeres startot követően a Föld körüli pályára állt egy újabb műhold/űrszonda/űrhajó. Arról az átlagember már csak elvétve hall, mi is történt a 10-20-30 éve kilőtt eszközökkel. Hiszen az általunk a Földön használt eszközök sem örök életűek, az űrben pedig végképp nem azok. Ugyanis a világűrben keringő mesterséges tárgyak, amelyeknek már semmi hasznuk nincs, űrszemétnek tekinthetők. Vagyis elmondható, hogy amióta az űrkutatás létezik, azóta beszélhetünk űrszemétről.

Az űrszemetet nem úgy kell elképzelnünk, mint az űrhajósok által szemeteszsákokba gyűjtött, nem használatos holmik, amelyeket a világűrbe juttatnak. Az űrszemét működésképtelen mesterséges eszköz, amit egykor a Földről lőttek fel. Általában ezek különböző méretű fémtömbök: űrszondák, gyorsítórakéták, műholdak maradványai. Tömegük esetenként több tonnát is elérhet.

Földünk körül jelenleg körülbelül tízezer mesterséges tárgy kering. Ugyanakkor ennek 95%-a működésképtelen, azaz űrszemétnek tekinthető. Az előbbieken taglalt számok csak a Földről felkerült, egészben maradt eszközökre vonatkoznak. Sok közülük azonban ütközések és robbanások hatására megsemmisült, és így apró darabokra szakadt. Ezért nem meglepő, hogy az 1 cm-nél nagyobb foszlányok száma meghaladja a százezret. Ez az óriási szám akkor érezhető át igazán, ha tisztában vagyunk azzal, hogy még az ennél kisebb méretű darabok is végzetes következményekkel járhatnak egy működő űreszközzel való nagy sebességű találkozás esetén. Ugyanis ha egy 1 cm³-nyi méretű egység 10 km/s-os (36 ezer km/h-s) sebességgel becsapódna bármilyen működő emberi objektumba, az ütközés robbanási energiája egy kézigránátéval lenne egyenlő, ami bizony már csöppet sem veszélytelen.

MAGASSÁG (km)	ÉLETTARTAM
200	1 - 4 NAP
600	25 - 30 ÉV
1000	2000 ÉV

Egyértelmű tehát, hogy ezek az objektumok veszélyesek, és csak bizonyos fokig lehet ellenük védekezni. Hiszen a radarok már az 5-10 cm-es darabokat sem jelzik, így védtelenek vagyunk a kisebb elemek ellen, márpedig veszélyességüket az előbb már leírtuk. Akkor hogy lehet az, hogy az űrállomások nyugodtan keringenek évtizedeken át az űrben? Erre akkor kapunk választ, ha a következő táblázatra tekintünk. Az űrszemét tartósan csak a légkör felső, ritka

Az űrszemét elégesének ideje a légkör különböző rétegeiben: még nem egy égető kérdés

rétegeiben marad meg, a sűrűbb alsó légköri rétegekben hamar elég. Az űrszondák nagy része 300-450 km-es zónákban kering, így itt kicsi az esély a becsapódásra. Ha mégis probléma lép fel, akkor pályamódosítással kiküszöbölhető az esetleges ütközés. A legnagyobb veszély a 800-1500 km-es zónában áll fenn, ahol a földmegfigyelő holdak keringenek. Bár ezt hivatalosan soha nem erősítették meg, de több esetben az űreszközök meghibásodásáért feltehetően az űrszemét volt a felelős.

Láthatjuk, a helyzet – csakúgy, mint a Föld környezeti állapota – nem túl rózsás. Ha a mai naptól nem kerülne sor több kilövésre, akkor is szaporodna az űrszemét. Jó példa erre a következő eset: a US Space Surveillance Network (Amerikai Világűrfigyelő

Fotó: Gubis Mariann

Hálózat) 2005 januárjában élőben nézte végig, amint egy 31 éves amerikai rakéta maradványai frontálisan ütköznek egy 2000-ben kilőtt kínai rakéta harmadik fokozatával, és az eredmény persze az lett, amire számítani is lehetett: még több kisebb-nagyobb fémdarab, ami évtizedekig ott fog keringeni. Azt is mondhatjuk, így szaporodik az űrszemét. Viszont nem kell ahhoz jóstehetség, hogy rájövünk, az ember egyre több eszközt fog feljuttatni az űrbe.

Felmerül még egy probléma az űrszeméttel kapcsolatban: ha egy ilyen tárgynak megváltozik a pályája (például nem frontális, hanem érintőleges ütközés útján), akkor az a Földbe is becsapódhat, valamint a repülőgépek biztonságát is veszélyezteti. Erre több példa is említhető a sajtóból az elmúlt években. Az egyik tudósítás szerint tavaly műholddarabok záporában kellett repülnie egy utasszállító gépnek a Csendes-óceán felett, ám ezt a NASA cáfolta. Felröppentek olyan hírek is, hogy űrszemét okozta a Columbia űrrepülőgép katasztrófáját öt évvel ezelőtt. Ez ugyan reális, ám a radarok minden 5 cm-nél nagyobb tárgyat figyelemmel kísértek, és nem észleltek semmilyen becsapódást – így ez sem bizonyítható. Azt viszont senki nem cáfolhatja, ami 2004-ben történt Argentínában, ahol egy személyautó méretű titokzatos szerkezet landolt az égből. Az argentin nemzeti űrkutatási bizottság szerint a hengeres tárgy egy rakéta harmadik gyorsító fokozata lehetett.

Apéldáktól függetlenül attól azért nem kell tartanunk, hogy hanyáron kimegyünk napozni, fél óra múlva egy valamikori hajtómű mellett fogunk ébredni. Kétségtelen azonban, hogy egyre több példa utal az űrszemét veszélyeire, így szükség lenne az űr „lomtalánítására”. A lehetetlennek hangzó megállapítás ellenére igenis léteznek megoldások. Az űrszemét befogható űrrepülőgépekkel, a nagyobb darabok lefékezhető segédtrakéttal vagy ejtőernyőkkel. A kérdés már csak az, kinek érdeke mindennek végrehajtása, ha az egyes országok saját élőhelyük szennyezésével, tönkretételével sem törődnek? Főleg akkor, ha nemzetközi egyezmények alig vannak, és azok is csak ajánlásokat tartalmaznak. Ezek után tényleg felmerül a kérdés: kinek a szemét zavarja az űrszemét?

A vagy B?

Ki ne hallott volna a héten a repülőtéren uralkodó káoszról, kavarodásról, no meg a bűvös szócskáról: Schengen.

Azt még talán el tudjuk mondani, mikor és hogyan jött létre a schengeni egyezmény, de nehezebb felsorolni, hogy most ki tartozik bele, ki nem, melyik ország állampolgárait és hogyan ellenőrzik utazáskor, vagy melyeket nem, ki hova, mikor, miért mehet, vagy nem. A megállapodás névadója a luxemburgi Schengen, ahol 1982. június 14-én Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság, más néven az Európai Gazdasági Közösség öt tagja aláírta a schengeni megállapodást. Az esemény érdekessége – természetesen csak a fontosság után –, hogy a megállapodást egy Princesse Marie-Astrid nevű hajó fedélzetén írták alá, s a határátlépőknel történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szólt, természetesen csak a résztvevő államok számára. A megállapodás egyszerűsítette a határátlépés formáit, de már kilátásba helyezte ezek esetleges lebontását is. Ezt később 1990. június 19-én kiegészítették a Schengeni Végrehajtási Egyezményrel, amely életképessé teszi a megállapodást, azzal, hogy meghatározza a megvalósítás folyamatát. A belső országhatáron történő személyforgalom megszüntetésével egyidőben, értelemszerűen a tagállamok megerősítették a külsőket. Újabb öt évnek kellett eltelnie, hogy végül 1995-ben hatályba léphessen a megállapodás és az egyezmény az öt alapító, valamint Spanyolország és Portugália részvételével. Később más államok is csatlakoztak a schengeni övezethez, számuk egyre növekedett, jelenleg 24.

S ha már Schengen, NATO, unió, nem léphetek tovább anélkül, hogy pár szót írjak az amszterdami szerződésről, amely a schengeni megállapodást és ennek vívmányait emelte az EU keretébe. 1997. október 2-án írták alá, majd 1991. május 1-én hatályba is lépett, alapvetően átrendezve a bel- és igazságügy együttműködését.

A belső határátlépésre, a külső határok ellenőrzésére, a vízumkiadásra, a bevándorlás szabályozására és a menedékjogra vonatkozó döntéseket ezután az EU tanácsán üléselő miniszterek hozzák meg. Természetesen most is akadnak kivételek, ugyanis a szerződés szerint Nagy-Britannia és Írország továbbra is fenntartja saját önálló határellenőrzési rendszerét. Ugyanakkor Dánia is szabadon dönthet arról, hogy alkalmazza-e a fiatalabb schengeni megegyezést.

Az Európai Unióhoz később csatlakozott vagy csatlakozni szándékozó országok számára már kötelező a schengeni szabályok átvétele és

alkalmazása. Természetesen előnyöket, ugyanakkor nyilván hátrányokat is hoznak egy ország számára a csatlakozások. Amiről a napokban a legtöbbet hallottam és kellemetlenségeit saját bőrömmön tapasztaltam, az a Ferihegyi repülőtér átalakítása, oly módon, hogy a határvonalakon belüli utazásoknak is megfelelő legyen. Hogy a schengeni szabályozás-e a felelős a kialakult káoszért, vagy netán az átrendezést kiigazító személy, azt természetesen nem tudni, de mindenesetre (legalábbis átmenetileg) megnehezítették a Ferihegyről repülő légi utasok indulását. Ugyanis ameddig Ferihegy 1-en minden maradt a régiben, Ferihegy 2-n az A és B terminálon lehet becsekkolni, attól függően, hogy honnan hová utazik az utas. Ez azért is érdekes, mert eddig az állampolgárság játszott fontos szerepet abban, hogy repülhet-e egy adott ország állampolgára egy adott országba, most pedig az úticél a mérvadó. Ha például valaki egy Schengen-tagországból Schengenbe utazik, akkor a beszállás az A-n történik. A másik esetben a becsekkolás a B-n lesz. De érdekes szituációk alakulnak ki abban az esetben, ha valaki nem direkt járáttal utazik. Ha például valaki az Egyesült Államokba utazik Budapestről Frankfurton keresztül, akkor is az A-n kell becsekkolnia, mert ugyan az USA nem Schengen-tag, az utas először mégis Schengen-államban

Fotó: Ghyczy Attila

fog leszállni (Németország, Frankfurt). Persze kell egy kis idő, ameddig az utasok és a jegyértékesítők is megszokják, hogy ki honnan indul. Csak az érdekesség kedvéért, a múlt héten telefonáltam a repülőtérre, és utasként érdeklődtem, hol kell becsekkolnom. A válasz meghökkenítő volt: „Légitársaságtól függ. Érdeklődjön náluk.” Na, ez az a tipikus válasz, amit nem szabad elhinni, hanem tovább kell érdeklődni. A legtöbb légitársaság ugyanis minden országba repül, függetlenül attól, hogy az EU vagy a schengeni megállapodás tagja, vagy nem. Mint fentebb is említettem, az úticél határozza meg a beszállási terminált. S hogy az utas ne a haját tépje izgalmában, rosszabb esetben az útítársáét, menjen csak ki mindenki indulás előtt 2 órával.

Solyka

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Emberevő kínaiak és a Dunába dőlő Gellérthegy

- Városi legendák és hoaxok nyomában -

Emlékszem. Pár évvel ezelőtt a Blahán kávéztunk. Ő meg elkerekedett szemekkel mesélte, hogy Madridban a kínaiak pusztaságából nem jelentik be, ha meghal egy társuk, hanem feldarabolják, megfőzik, és a húsát eladják kínai biüfékben. Így a halottak papírjait és nyomtatványait illegális bevándorlók kapják meg. Elképedve hallgattam a történetet, el is felejttem, aztán nem sokkal később, a neten szörfözve véletlenül belefutottam egy blogba. Ott ragadtam, végigolvastam. Csupa elképesztő történet, például egy olyan nőről, akit a kontyában fészkelő pókok öltek meg. De találok tudományosnak tűnő számításokkal, amelyek szerint, ha minden kínai egyszerre ugrana le egy székéről, kibillenthetnék a Földet, és olvastam japán kutatásokról, amelyek a Gellérthegy Dunába dőlését jósolják. Városi legendák. Azóta tudom, manapság mindenkinek van legalább egy olyan ismerőse, akinek a hozzátartozója vagy barátja „csudálatos” lakomát csapott a Keleti Pályaudvarnál kapható gyrosból, amiben utóbb legalább háromféle ondót találtak. És bizonyossá vált az is, hogy fölöslegesen írtam alá a bonsai-macskák megmentésére irányuló petíciót. Engem ugyanis megvezettek.

Városi legendák és hoaxok

A „városi legendák” a modern városi közösségek történeteinek gyűjtőneve. Legjellemzőbb vonásuk, hogy szájhagyomány útján vagy körlevélben terjednek, és az általuk elbeszélte események szinte kivétel nélkül mindig egy ismerősöm ismerősével történtek meg. A hoaxok pedig azok a megtévesztő, beugrató vagy riadalmat keltő fals információk, amelyek szintén e-mailek, körlevelek formájában terjednek. A hoax általában hitelesnek tünteti fel magát, cégekre és ismert személyiségekre hivatkozik, és a lelkiismeretünkre próbál hatni. Fontosabb ismertetőjegyei: egészségügyi segítségnyújtásra hívják fel a polgártárs figyelmét, páratlan pénzkereseti lehetőséggel kecsegtetnek, avagy rendkívüli vészhelyzetre és fenyegető vírusok terjedésére figyelmeztetnek. Nem ritka az sem, hogy a sajtó is ráharap egy-egy harsány és figyelemfelkeltő sztorira. Jó példa erre a közelmúltból az érdei gyerekkrabálás futótűzként terjedő híre, amely számtalan környékbeli szülőnek rántotta a görcsbe a gyomrát.

A városi legendák és hoaxok alapvető jellemzője, hogy elképesztő gyorsasággal repesztenek a szupersztrádán, és szinte mindig felülírják önmagukat. A hihető, ám morbid történeteknek sok esetben van némi valóságalapja, de a szereplők, a helyszínek vagy az időpontok gyakran cserélődnek. Használói az általában külföldről érkező kitalációkat lefordítják, elvesznek belőle és hozzáköltötenek, így lesznek a kiberpletykák elképesztően vicces történetekké, misztikus vagy egészen rémisztő mesékké.

Behálózódás

A történetek az on-line létmódnak köszönhetően villámgyorsan végigsöpörnek a közösségeken, néhány napig cirkulálnak különböző fórumokon és közösségi oldalakon, aztán eltűnnek, majd később, módosult formában, újra megtalálhatók bennünket.

A hálózatok kutatása nagyjából egy évtizedes múltra tekint vissza, és számtalan elmélettel gazdagította a társadalomtudományokat. Legkedveltebb tézise az ún. világfalu-elmélet, amely gyakorlatilag a számítógépes hálózatokon zajló kommunikációs folyamatok gyűjtőnevévé vált. A teória lényege, hogy az internetnek és a modern kommunikációs technikáknak köszönhetően mára bárki könnyen elérhetővé vált, attól függetlenül, hogy éppen hol tartózkodik. Az internet egyik működési alapelve ugyanis, hogy a kibertérben a legtöbb egyén vagy információ saját kapcsolati vagy kapcsolódási hálójával van jelen, maguk a kisebb hálózatok pedig egy vagy több nagyobb hálóra kapaszkodnak össze.

Faludy György az egyik könyvében arról írt, hogy baráti társaságában bevett szokás volt kiszámolni azt, ki hány kézfogásra esik egy-egy hírességtől. Aki személyesen ismerte a költőt, csupán csak két kézfogásnyi távolságra esett József Attilától vagy Albert Einsteintől. Ez az írás adta az ötletét és alapját néhány hálózatkutatással foglalkozó szakembernek, akik később megalkották a hatlépésnyi távolság törvényét, miszerint legfeljebb öt másik személyen keresztül bárkivel kapcsolatot létesíthetünk.

Illusztráció: Szabó Szilárd

Barabási-Albert László Behálózva című könyvében megdöbbentő információkkal és kutatási eredményekkel szolgál. A hálózatkutatók ugyanis megpróbálták meghatározni a web átmérőjét. Kutatásaik szerint, az internet hipertextuális jellegének köszönhetően a weben szörfölve, átlagosan 19 kattintásnyira vagyunk bármely más információtól.

A hírek és információk terjedése, importálása és exportálása tehát irtatlanul felgyorsult, és ilyenformán a globalizáció a világnak egyre több népét kapcsolja be a városi legendák vérkeringésébe.

Információéhség, digitális technikák és a valóság manipulálása

A világháló sok tízmilliónyi oldal írott és hangzó dokumentumot tartalmaz, ezzel az információs társadalom gazdaságának és kultúrájának mindent átfogó kommunikációs közege lett. Virtuális környezetben nemcsak a társadalmi érintkezéseknek egy újfajta szokásrendje alakul ki, hanem az információáramlás és -feldolgozás is jelentősen megváltozott.

Az új digitális technológiák elterjedésével egy időben megjelent egy újfajta valóságformálás, illetve a valóság manipulálásának igénye. A névtelenséget és láthatatlanságot biztosító világhálón bárki, bármilyen információt létrehozhat és közzölhet, mi pedig a cenzúrázatlan és korlátlan információdömpingnek köszönhetően kontrollálni sem tudjuk a birtokunkba került információk valódiságát és eredetét. A technikai demokrácia közös eszméje, a szabadság fogalma és érzése, amelyet semmi más nem képes korlátozni, mint az abban részt vevők kultúrája.

Pletykák és legendák alapvető funkciói

A szóbeszéd és pletykák évezredek óta jelen vannak az emberi közösségekben. A pletykázkodás az egyének közti kapcsolatépítés vagy -teremtés egyik alapvető attitűdje. A digitális technika csupán továbbfejlesztette a népi szájhagyományt.

A városi legendák nem kizárólag az internetkultúra hozományai, bár kétségtelenül a háló a lehető legjobb eszköz az információk gyors leadásására és azonnali közlésére. Már a második világháború éhínséges idején beszéltek egy bizonyos Amerikába emigrált nagymamáról, akinek a hamvai korábban érkeztek meg Magyarországra, mint a végakaratot tartalmazó levél, így történhetett meg, hogy a hozzátartozók megőrültek az adományok, és kakaópor gyanánt elfogyasztották a nagymamát.

Az információ hatalom. Korunkat pedig egyértelműen jellemzi az információ korlátlan mennyisége és éhsége. A polgári-individualista értékrendszerre berendezkedett ember megítélése egyenesen arányos a birtokába kerülő információk mennyiségével és milyenségével. Nem beszélve arról, hogy a jól értesültség növeli az egyén vagy – a városi legendák esetében – a mesélő önbizalmát, azáltal, hogy ő maga kiemelt, bennfentesnek tűnő szerepet ölt magára.

A népszerű urbánus történetek társadalmi perspektívából történő vizsgálata egyelőre még gyerekcipőben jár. A virtuális közegben végzett cyberantropológia-kutatások módszertani nehézségekkel küszködnek. Az elmúlt évtizedben történtek ugyan jelentősséggel bíró elemzések – többnyire angolszász területeken –, de a társadalomtudományok képviselői a diszciplína hagyományaira való tekintettel igencsak idegenkedve fogadják a hálózatkutásokat.

A városi legendák természetét és keletkezésük ok-okozati összefüggéseit így egyelőre csak sejtjük. Mindenesetre Vágvölgyi B. András remekül összefoglalta lényegüket az Élet és Irodalom hasábjain, amikor azt mondta, hogy „a városi legenda a flaszerfolklor terméke, mint ilyen, a népművészet egyik ága, mutatja a városi ember megőrzött vonzódását a mondavilághoz, az egyszerű, mesészerű megoldások szeretetét a világmagyarázat talaján; ateista istenkeresés, a mindent elrendező deus ex machina megjelenítésének igénye. Kultúrantropológiailag az archaikus tudati rétegek, az archetoposz kutatása. Az egyre komplikáltabb, nehezebben befogadható világban az egyszerűség, a szimplicizmus dicsérete.”

Fotó: Gubis Mariann

„A szeretet lángjaiban a legkeményebb vasnak is meg kell olvadnia.”

(Mahatma Gandhi)

A Filozófia-kert az egység kohója, amely eggyé kovácsolja a széthúzókat. Együtt áll Jézus és Buddha, Ábrahám és Lao Ce. Bölcsök, próféták, szentek. A titok ismerői. A titoké, amely megválthatja a világot, egységet és békét teremthet. Fekete márványba vésett próféták mosolyognak a szürkés felhők alatt. Ismerik a Rejtély kulcsát. Tudják, mi a lét értelme, de nem szólnak. Az embernek magának kell megfejtene. Nehéz feladat, talán nem is sikerül. Mégis próbálkoznunk kell!

Körben állnak a próféták. A tökéletesség jelképében. A kör mégsem illik az emberekhez: az tökéletes, de ők még nem. Nem azok, amíg nem egyesül bennük Jézus és Buddha, Kelet és Nyugat, amíg nem ismerik föl, hogy tisztelniük kell egymást és az életet. A tanítás örökkévaló. De a titok még. A szívek erős kőfalat építenek, elzárva a fényt. De a kék felhőkön túl ott az igazság. Vár. Türelemesen. És mosolyog.

A magyar szívekben föllobbant egy apró láng. Sokak szemében ez semmiség, pedig a passzivitás, a fásult beletörődés ellen élesztették föl a béke tüzét március 29-én és 30-án. A tavasz üdítő színeit tovább élénkítették a Filozófia-kertben, a Szent István-bazilika előtt, a Hajógyári szigeten, illetve Magyarországon számos egyéb pontján fellobbanó lángok ezrei.

Bár a szervezők számára világos, hogy ezek a megmozdulások nem állítják meg a háborúkat, nem indítják meg a haszonszerzés csapdájában veszteglő hatalmasokat, mégis sikerült megérinteni több ezer magyar lelkiismeretét. Az alkonyba hajló délután, majd a sötétedéskor fellobbanó fáklyák olyanok voltak, mint távoli testvéreik, a csillagok. Együtt mosolyogtak a generációkat összekötő, nem, faji és más megkülönböztetésektől mentes rendezvényeken, ahol a hangsúly az erőszakmentességre és a szolidaritásra. Most is, akárcsak az első Békejelen, az emberség parazsa eszmélt föl az embertelenség hamujából.

Várady Tibor beszéde idén is megérintette a résztvevőket. Néhány elgondolkodtató részletet idéznék a Hősök terén tartott szónoklatból:

„Azért gyűltünk itt össze, hogy tiltakozzunk az erőszak és a háborúk ellen. Hogy kiálljunk a békéért. Van néhány konkrét konfliktus, amire rá szeretnénk irányítani a figyelmet.

Az iraki háborút öt éve indították. Több százezer ember halálát okozták. Hatezer milliárd dollárt égettek el. A háborút hazug érvekkel indították, indításával megsértették a nemzetközi jogot, sárba tiporták az emberi jogokat. Különösen fájó, hogy ezt a háborút a mi nevéinkben is támogatták, és támogatják a Magyar Köztársaság vezetői. Átengedték a légteret a bombázóknak, ötpárti konszenzussal vannak ott továbbra is a katonáink, és tankokat küldtek ajándékba. George Busht pedig meghívták az 1956-os forradalom 50. évfordulójára. Díszvendégként fogadták, ahelyett, hogy letartóztatták volna, ahogyan azt egy háborús bűnös teszik.

Azért gyűltünk itt össze, mert érdekel bennünket, hogy mi az, ami a nevéinkben történik. Érdekel bennünket, hogy a kormányunk és a parlament valóban a béke és a demokrácia mellett áll ki, vagy gazdasági érdekek és más országok nyomása miatt hajlandó feladni bármilyen elvet és bármilyen értéket. Ezeket a felvetéseket tíz napja kérdés formájában elküldtük a Külügyminisztériumnak. Válaszukban, amelyet közlésezzünk a honlapunkon, semmitmondó módon felsorolták a legkülönbözőbb nemzetközi egyezményeket és a magyar törvényeket, amelyeknek részese az ország, és amelyek állítólag meghatározzák a magyar külpolitikát. Azonban azt nem magyarázták meg, hogy melyik az a nemzetközi egyezmény, amely azt a kötelezettséget írja elő, hogy háborús bűnöket támogassunk? Melyik egyezmény írja elő, hogy diktátorok és megszállók cinkosai legyünk? Nyilván egyik sem. Ellenben úgy emlékszem, hogy a Magyar Köztársaság alkotmánya elutasítja a háborút mint a nemzetközi konfliktusok megoldásának eszközét. Ezt kéne betartani.”

Valóban olyan nehéz? Gyakran inkább a homokba dugjuk a fejünket, mert így megkíméljük magunkat a kellemetlen következményektől. Csupán azt felejtjük el, hogy a közönyösségnek súlyos ára van: az ostor úgyszólván lecsap.

A Humanista Mozgalom és a Békejel Mahatma Gandhi, Martin Luther King és Silo eszméinek nyomán jár. Filozófiájuk, hogy az aktív erőszakmentesség nem csupán egy szép gondolat, hanem remény és kiút a nap mint nap elszenvedett krízishelyzetekből. A történelem során talán sosem szorult ennyire a hurok a béke és az emberi jogok tisztelete körül. Valakinek föl kell hívnia a figyelmet a változás szükségességére. Amint a Filozófia-kertben látható szoborcsoport figurái – a világ legnagyobb szellemi vezetői – jól megférnek egymás mellett, mintegy példát mutatnak a 21. század tévelygő emberének is.

Szoboravatás a lengyel- magyar barátság jegyében

*Polak - węgier
dwa bratanki
i do szabli
i do szklanki*

*Lengyel magyar
két jó barát
együtt harcol,
s issza borát*

Lengyel tudásom ki is merül a fenti idézet és a köszöntés, no meg a köszönet szavainak ismeretében.

Mégis, a meghívót szorongatva, szapora szívdobogással, ünneplőbe öltözve kívül-belül fővárosunk egy eldugott kertvárosának főterére igyekeztem azon a szépséges, ragyogó szombaton.

Szívemben mazurkát járt a dobbanás, szőke hajamat tavaszi szellő borzolta lengyelesre, szemem kékje a régmúltat – és nagyapám tekintetét – idézte.

Igen, így megy az ember randevúra a sosem látott, nem ölelt, de szívből szeretett rokonokat üdvözölni.

A kutyás ór, meghívónkat látva, kedvesen beengedett a kordon védelmében gyülekezők közé, akiknek nyakában kék szalag hirdette: meghívottak.

Az egyik rendező, egy görögös arcélű, szigorú hölgy azonnal kiszúrta, hogy a mi nyakunkban nem lóg semmi, csak kezemben árválkodik a címeres meghívó. Sok-sok dolgát félretéve, gondosan megtisztította a terepet tőlünk. Mondtam volna, hogy hiszen minket meghívtak, és különben is, én részben – nagyon! – lengyel vagyok, sőt már azt is fogalmaztam, hogy írni szeretnék minderről az újságnak, ahol dolgozom. Hajthatatlan és süket volt, így hát egyre hátrább és tőle – a pápától – messzebbre sodródtam.

Látni csak az előttem álló hátát és a mindannyiunk fölé magasodó, fehéren szikrázó, gyönyörűséges emberi alakot, Őszentségét láttam.

De hallottam az éneket, a beszédeket, és énekeltem én is a Himnuszt.

Hogy hol jártam 2008. március 29-én, szombaton délelőtt?

Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek, a Magyar-Lengyel Barátság Hete keretében, felszentelte II. János Pál pápa szobrát Budapesten, a XVII. kerületi Szent István téren.

Beszédében kiemelte, hogy II. János Pál volt az egyetlen katolikus egyházfő, aki kétszer is járt hazánkban, és Mindszenty József esztergomi sírja előtt letérdelve imádkozott.

Szónoklatában kitért a pápa lengyel származásának apropóján a lengyel és a magyar nép barátságának alapjaira is. A bíboros úr szerint ez a barátság nagyon régről, a kereszténység felvételének idejéből ered. Végezetül arra kérte az egybegyűlteket, hogy „merjünk emelt fővel és nyitott szívvel” katolikusok, magyarok és európaiak lenni. Erre buzdít bennünket II. János Pál életének példája is.

Az ünnepség szónokainak mindegyike kitért a két nép évszázadokat átölelő barátságának méltatására. Az ünnepséget kezdeményező és a szobor létrehozását megálmodó XVII. kerület polgármestere, Riz Levente emlékeztetett a második világháború éveire: amikor a németek szövetségeseiként hadban álló Magyarország – tekintettel a régi, bár

Fotó: Sági Erzsébet

íratlan szövetségre a lengyelekkel – több mint 100 ezer menekültnek adott otthont, búvóhelyet, sőt szembeszállva szövetségeseivel, nem engedte meg, hogy a németek Kassa felől támadják meg Lengyelországot.

Johanna Stempinska, a Lengyel Köztársaság budapesti nagykövete kiemelte II. János Pál erényei közül a toleranciát, amivel pápaságának 27 éve alatt tekintélyt és barátságokat szerzett, amikor megkezdte a különböző vallások közötti párbeszédet. Nevéhez kapcsolódik a zsidó, a buddhista és az iszlám vallások vezetőivel megkezdett, és azóta is élő kapcsolat kialakítása. A nagykövet asszony véleménye szerint pápaságának legfontosabb üzenete a békéről, az egységről, a szabadságról, a szolidaritásról, és legfőként a szeretetről szól.

A pápa szülővárosából érkező delegáció és Antall József – a rendszerváltást követő első magyar miniszterelnök – özvegye helyezte el koszorúját a felszentelt szobor tövében.

Az ünnepség befejező részében, a II. János Pál pápa tiszteletére tartott szentmisét Julius Janus érsek, Magyarország Apostoli Nunciusa és a sandomierzi megyéspüspök, Andrzej Dziega celebrálta három nyelven: lengyelül, latinul és magyarul a rákoshegyi Lisieux-i Szent Teréz plébániatemplomban.

A lengyel zarándok mellett olasz vendégei is voltak az ünnepségnek. Az Associazione Nazionale Fanfara di Bersaglieri fúvószenekar előadásában hangzott el a lengyel, a magyar és a pápai Himnusz. Megható és felemelő pillanat volt a „lengyel pápa” hófehér szobrának tövében olasz zenészek, lengyel és magyar énekszóval együtt zengő, mégis bábeli kuszaságtól mentes közös imája egy nagy emberért, a mi közös papánkért.

A szobrot készítő művész, Babusa János az idős és beteg pápát mintázta meg. Az esendőségét vállaló, a betegség nyugétól szenvedő, de azt méltósággal, panasz nélkül viselő embert. Nem pásztorbotot adott kezébe, hanem a járást segítő. Fejét sem pápai tiara díszíti, hanem az a kicsi fejfedő, amit a tisztelet jeleként viselt.

A 35 mázsás szobor süttői mészaköből készült, 2,3 méter magas. Méreteivel együtt nagyon emberi, mint amilyen maga a pápa volt.

*„Két nemzet van egyesülve bennünk
S mi két nemzet! a lengyel, s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?”
(Petőfi Sándor)*

Főváros-sok

Infokátyú

Sokan nem tudták, merre és hogyan induljanak el április 7-én, hétfő reggel otthonaikból. A televízió, a rádió és az internetes hírportálok egyaránt nem adtak megegyező vagy következetes tájékoztatást arról, hogy a BKV teljes munkabeszünetése Budapest egész területén érvényes, minden járatot és járművet érint, vagy van-e, lesz-e valamilyen könnyítés a tömegközlekedésben, az utasokon?

A folyamatos, vezetőség és szakszervezet között zajló, parázs hangulatú tárgyalások hol ezt, hol azt erősítették vagy cáfolták: éjszakai járatok bevonásától kezdve a teljes rendszerleállításig minden volt a hírpalettán. Valószínűleg ennek a percről percre változó álláspontok, döntések voltak okai, ami miatt a lakosságot nem tudták vagy nem akarták megfelelően informálni. Így az ominózus napon éjfélről délután 1 óráig csak az utcán, „élesben” tudta meg Budapest lakossága, hogy mely járatok nem mentek, és melyek igen.

Az MTI híroldal volt az egyetlen csatorna, ahol közölték a BKV alvállalkozójához tartozó, ezért nem „sztrájkköteles” viszonylatok számát, de ott is csak a buszokról volt szó. Így történt, hogy fotós kollégánónk távgyaloglást rendezve a 28-as villamos vonalán, egyidőben futott be egy szerelvénnyel abba a megállóba, ahol egyébként is le kellett volna szállnia. (Nem bánta a sétát, de azért meglepődött.) Akkor tudta meg, hogy három összefűzött villamoskocsi a kiírt időszakban rendszeresen szállít utasokat – holott úgy hallotta sok városlakó társával együtt, hogy a kötőpályás járművek egyáltalán nem fognak elindulni aznap kora délutánig.

Sokan álldogáltak a Keleti pályaudvaron és a Nagykörúton a megállóokban, ahova a közlekedési társaság mégis csak több viszonylatot küldött, mint amiről szó volt. Ez nem is lett volna önmagában gond, ám

ez komoly fennakadásokat okozott a belváros kerületeiben, különösen egyes helyeken alakultak ki erősebb dugók. Voltak városrészek, ahol viszont könnyen talált menekülőutat az autós, és nem pangott be a közlekedés. Az egyenetlen eloszlás miatt ambivalens hangulat alakult ki Budapesten: aki nem „úsza meg” a káoszt és az autósúcsot, az egyhangúlag rázta öklét a városvezetésre, a kormányra, jószerivel csak a „tíhanyi rév kapitányára” nem. Aki azonban elkerülte a fennakadásokat, az majdhogynem gyorsabban juthatott el céljához, mint egyébként.

Sokan taxiba ültek, ehhez azonban a procedura elején kellett túljutniuk a nehezén – hogy kocsit kapjanak, és az el is jusson időben a megrendelőjéhez. Volt, akinek a szombat este felvett, hétfő reggel nyolcra szóló taxirendelését fél kilenckor lemondta a diszpécser... Egy másik ügyfél pedig a városi közlekedés egyenetlen eloszlása miatt, délelőtt tizenegy után, röpké húsz perc alatt – éjszakai „menetidőben” – beért a munkahelyére, igaz, ezért a fuvarért bő negyedórán keresztül kellett a telefon végén várakoznia még vasárnap este.

Tehát nagyon is szélsőséges esetek fordultak elő a hétfői tömegközlekedés során, de egyvalami minden esetben fémjelezte az eseményeket: az emberek közötti segítségnyújtás és összetartás ereje. Így adódott, hogy az a szülő, aki a másnapra szóló műtét aneszteziológiai konzultációjára vitte beteg gyermekét a Heim Pál Kórházba, reggel 8 órára megbeszélten – végül délután 2-re ért be a fiúval, és az altatóorvos megvárta őket, megvizsgálta a kis beteget, mindent rendben találva a következő napi operációhoz.

Szabó Borka

Illusztráció: Szabó Szilárd

Besztrájkolva

Március végén adta közzé a média, hogy április 7-én, egy kellemes tavaszi hétfőn a BKV Rt. szakszervezetei és közvetlen – tehát nem alvállalkozó – dolgozói munkabeszüntetést terveznek. Erre nem sokan figyeltek fel – ah, ugyan, mondogatták, majd eloszlanak a negatív felhők. Megegyeznek, és különben is: messze van az még. Nem lesz itt semmi... Tévedtek.

Vasárnap este, amikor tudatosult a Házaspárban, hogy másnap nem tudni, mivel megy be a Családfő dolgozni, kiderült, hogy a MÁV Dolgozók Szakszervezete, élükön Gaskó Istvánnal szintén sztrájkolni fognak, méghozzá „teljes gőzzel” – azaz egy vasúti szerelvény kifuttatása nélkül. A ház ura – akinek történetesen vonattal is utaznia kellett, hogy Újpestről eljusson Budaörsre a munkahelyére –, kikerekedett szemekkel nyugtázta, hogy nincs menekvés. A biciklijét is ellopták, autójába jogosítványa se lenne, taxira meg nincs keret egyáltalán – ergo mehet gyalog. Ha végképp nem gurul semmi hétfőn reggel, ami tömeget szállít... És ezt friss hasi műtétből felgyógyulva, táppénz utáni első napos munkafellevőként nagyon nem vállalná be. Egészségügyi sétának kicsit hosszú lenne a 18 kilométeres, 3 és fél óras lábbuszozás...

Maradt a spekulálás, hogy majd kollégák beviszik, de pechjére, munkatársai egész Budapesten, a környéken vagy nem jártak autóval, vagy – a négykerekű főnökség tagjai – gyalog is tíz percre laktak a budaörsi Tesco mögött elterülő rendszerház épületétől. Mégis csak marad a lábak bemelegítése, vagy a kényszeres otthonmaradás.

Ám éjfél előtt nem sokkal kiderült: a beígért teljes városi közlekedésleállás nem egészen lesz úgy, ahogy. A BKV alvállalkozójaként dolgozó Nógrád Volán buszjai – így a 30-as, a 83-as trolipótló és a 87-es viszonylatok – nem tartoznak a sztrájkkörbe, sofőrjeik nyugodtan nyomhatják a gázpedált feszt üzemkedettől zárásig. Hurrá! Ez kellett a Családfőnek, hiszen így csak másfél óras gyaloglással, de három járatallal könnyedebben eljuthat céljához. Közeledtek, közeledtek... Meg is tervezték sebtiben az átszállásokat és az utazás mikéntjét, majd rájuk köszöntött a kora hajnal.

Az asszonyoknak még elalvás előtt felsejlett, hogy esetleg stoppolhatna... „Budaörsre megyek dolgozni, elvinne egy darabon?” feliratú táblával, de tulajdonképpen miért is akarna óránként öt kilométeres sebességgel cammogni az utakon, amikor bedugul egész Budapest?

A férfi elindult munkába kénytelen-kelletlen, felszállt a szinte azonnal jövő 30-as buszra, és ezután történt a csoda – a Keleti pályaudvarnál leszállva tapasztalta, hogy más megállóban álldogálnak emberek, és még épp időben érkezett, hogy elérjen egy éppen arra járó 73-as buszt! Álmai netovábbja, viszi mindjárt az Etele térre, ahonnan közvetlenül eléri a 87-es járatot Budaörs felé... Felkapaszkodott, és meg kellett állapítania, hogy Isten gondviselése erősen benne van ebben a pakliban. A jelképes kártyahalom alján pedig az a fajta finom szolidaritás bújik meg, amit csak a kisember érezhet sorstársa iránt.

A buszvezető egymaga járta azzal a 73-as busszal a saját útvonalát körbe-körbe. Nyírpalota utcától az Etele térig. Csakazértis. (sic!)

Mit bánta már a szardíniakonzerv-hangulatot a Családapapa, amikor rájött, hogy gyorsabban bejut munkába, mint egyébként! Alig kellett többet gyalogolnia, csak éppen annyit, amennyit egyébként is sétált volna a 87-es busz budaörsi megállójától.

Fél hét előtt indult, nyolc óra tízre érkezett. (A főnökség a méregdrága Audijával nem ért be előbb délelőtt tíznél.) Ő pedig másfél óra alatt megtette azt az utat, sztrájkban-szolidaritásban, ami egyébként a normális közlekedés idején két órába tel.

A 73-as járat névtelenségbe burkolózó sofőrje egymaga rőtta-rőtta a köröket, szállította az utasokat, végezte a munkáját, nem gondolt magára, sem a szakmai jövőjére. Még akkor sem, ha messzemenőleg jogosan tartott munkabeszüntetést kollégái. Ő mégis a jelenével és az utasokkal törődött. Pedig ha valaki, ez az ember igazán megérdemelt volna legalább egy szabadnapot...

Szabó Borka

Dugóhúzó

„Sztrájk lesz, lesz! Nem járnak a buszok, sem a villamosok, meg egyáltalán semmi!” Mást sem hallottunk múlt hét vége felé. Szerintem nem volt ember, aki ne gondolkodott volna pár percet, hogyan jut el a munkahelyére, vagy máshova. Lélekben én is készültem a „kényszerpihenőre”, ami persze nem következett be, hiszen a főnököm értem jött és beszállított. Annak, hogy billentyűzetet ragadtam, nem eme nemes tett az oka, hanem a meglepetés, ami ért...!

De kezdjük csak az elején. A kereskedelmi adókon mást sem hallottam aznap reggel, mint hogy ekkora, meg akkora, no meg amakkora dugó van, több kilométeres kocsisorok, meg ilyesmi. Ennek ellenére, amikor útnak indultunk – persze az már délelőtt 10 körül volt –, nagy meglepetés ért! Természetesen volt pár autó az Egressy-n, de semmivel sem több, mint más munkanapokon. Onnan eljutottunk a Keresztesre, no ott még annyi sem volt, mint máskor. A Keleti pályaudvarnál pár ember álldogált egy buszmegállóban. Azon töprengtem, hogy valószínűleg nem hallgattak híradót, vagy pedig az éjszakaira vártak délelőtt tízkor.

(Az éjszakai vonalakon óránként közlekedtek a buszok.) A Deák Ferenc tér környékén egyenesen csodás volt autózni. Nem álltak több sávban az autók, nem kanyarogtak összevissza a buszok. Nem tolongtak emberek az átjárókon. Rekordidő alatt beértünk a munkahelyre.

Nyilván másoknak nem volt ilyen kellemes a munkanap kezdés. Az egyik ismerősöm például a máskor egy-másfél óras utat három óra alatt tette meg; megint tudok másokról, akik több kilométert gyalogoltak a munkahelyükre. Végül is egy kis egészségügyi séta kell, főleg az irodai dolgozóknak! Mégis úgy gondolom, jóval kisebb volt a gubanc és a dugó, mint amire több száz ember számíthatott. Fővárosunk tud kellemes meglepetést is okozni!

Az megint más kérdés, hogy volt-e, és ha igen, mi volt az értelme ennek a „dugókeltésnek”? De azt hiszem, ha ezt megtudnám, az már egy másik pozitívum lenne...

Solyka

Élt 49 évet

Tisztelgés Járasi Ferenc (1959-2008) ravatala előtt

Élt 49 kemény és dolgozó évet!

Utolsó pillanatáig élte, megélte, élvezte és tartalommal töltötte meg azt a fél évszázadot – mily kevés! –, amennyi jutott Neki...

Vetett és aratott. Tett. Mindig másokért. Ez volt a munkája. A Pályavasúti Dolgozók Szakszervezetének elnöke volt az utolsó pillanatig. Most is az. Hidegen, mereven, magányosan a ravatalon, a koppanó göröngyöket várva.

Ismertem. Szerettem.

Ismertem? Hiszen olyan kevés jutott a személyes találkozások öröméből.

És mégis, igen, azt gondolom, ismertem. Fedhetetlen jellemű, mély humorú, éles eszű és nagyszívű ember volt.

Övéit – feleségét, gyermekeit – mindennél jobban szerette, becsülte.

Munkatársaival igazságos, barátaival őszinte és egyenes volt.

Mindig egyenes. Nem nézett érdeket, hatalmat, nem sütögette a jövő gesztenyéit, tette, amire választották, védte a közös érdeket.

Harcolt. Emberért, ügyért, igazságért.

És nyert. Pert és híveket. Pert a rágalmozó ellen, és híveket, annak táborából.

Egyzetetett, tárgyalt. Kitartott az ésszerűség határáig.

Nem ismert lehetlent.

A pályavasutasok évszázados hagyományát tisztelve, őrizve tette, amit hajdani főnökeitől látott. Ha azt kapta feladatul, hogy fesse be az eget, nem ájuldozott, hogy lehetetlen. Csak megkérdezte, hogy milyen színűre.

Amikor a kompromisszum nevében mégis hajlani kényszerült, mindig behalt egy kicsit.

Mindenre volt ideje, csak a pihenésre nem.

Alapítvány létrehozását szorgalmazta a pályavasúti dolgozók megsegítésére; önszervező pénztárat hozott létre és működtetett; sikeres újságot – Nyílt Vonal Hézag Nélkül címmel – szerkesztett és gazdagított írásaival.

Mert azt is kiválóan tudott. Írni.

Minden szavában, leírt gondolataiban – akárcsak tetteiben – értelem, cél és ötletek sorakoztak, inspirálva olvasóit az összefogásra.

Velem mindig tréfálkozott. Kedvesen, pajkosan, ugyanakkor tisztelettel, ahogy csak Ő tudott.

Két hete beszéltem Vele utoljára. Megbeszéltük, hogy összehozunk egy családi találkozót.

Meglesz Ferikém. Ott leszek csütörtökön, és ott lesz mindenki, aki szeretett, becsült Téged.

Emléked, kedves mosolyod, humoros történeteid, közös élményeink mind itt maradnak. Majd Rád emlékezve felemlegetjük az egymás ellen elkövetett mókákat, és sírva nevetünk, amikor a költőt idézve mondjuk a jól ismert sorokat:

*„Látjátok feleim, egyszerre meghalt
és itt hagyott minket magunkra. Megcsalt.*

*Ismertük őt. Nem volt nagy és kiváló,
csak szív, a mi szívünkhöz közel álló.*

De nincs már.

Akár a föld.

Jaj, összedőlt

a kincstár.

Okuljatok mindannyian e példán.

Ilyen az ember. Egyedüli példány.

Nem élt belőle több és most sem él,

s mint fán se nő egyforma két levél,

a nagy időn se lesz hozzá hasonló.”

(Kosztolányi Dezső: Halotti beszéd)

Sági Erzsébet

Béke veletek

A híradó megdöbbentő képkockái olykor szenzációhajhász ijesztgetésnek, hatásosan megkomponált horrorszimfóniának tűnnek. A Kárpátok öléből nézve a Közel-Kelet, Ázsia vagy Afrika távoli problémái és küzdelmei könnyen elhessegethetők. Könnyebb is így, nem aggódhatunk a világ minden nyomorultjáért. Nem hordhatja vállán egy ember százazrek és milliók keresztjét. Csakhogy nincs annyi füldugó, ami az összes jajkiáltást eltorlaszolja eltompult érzeink elől. Az efféle torlaszokból nem kér Tihanyi Tamás újságíró, aki a Dögcédula és kereszt című életrajzi regényében tesz erről tanúságot. Az író többször elkísérte a Magyar Baptista Szeretetszolgálat lelkes-igazgatóját missziós útjain, halálos küldetésein. Olyan helyeken járt, ahová az élet is csak félve merészkedik el.

Fotó: Gubis Mariann

Csecsenföld – „...kalasnyikovok ugattak egymásnak, nem tudtuk mennyi, csak azt éreztem, mintha minden dörrenésnél lelkem belsejéről szakadt volna le egy vakolatdarab. (...) Arra gondoltam, hogy ilyenkor a sátán örül.”

Pakisztán – „Az első képeket tegnap láttam menekülő afgánokról, és rögtön éreztem: újra indulnom kell. Mert valakik mindig menekülnek (...) Zürichben hívott fel a barátom, és a szememre veti, hogy ellenséghez megyek. Kikapcsolom a mobilt. Ellenségem az afgán? Vagy a muzulmán? Az elmúlt öt év alatt négy háborúban, s több mint húsz menekülttáborban jártam. Melyikben voltak ellenségek, és melyikben barátok? Egyáltalán: van-e nemzetisége a szűkölködőnek? (...) Egyre többen menekülnek, és nekik nem elég a távoli bátorítás, ha nincs pohár víz, falat kenyér a túléléshez.”

Afganisztán – „A leomlott falak, elhagyott lövészárkok, aknamezők és roncsok idézték a közelmúltat egy olyan országban, ahol már harmadik évtizede várták a békét. Koszos, fekete kezek, sötétlő arcokból világító szemek keresték az európai ember könyörületét. (...) Mintha elfáradt volna a világ körülöttünk. Olyan volt az ország, mintha falak épültek volna a lelkek köré, s ahol az élet értéke a földön a legkevesebb.”

Albánia – „Por, hőség és háború. Megérkeztünk. (...) A muzulmánok (...) matracokkal és szétépett papírdobozokkal borított kosárlabdapályán kénytelenek több százan együtt élni. Szivacsfekhelynyi életek egymásnak tolva. Ennyi maradt számukra Koszovóból.”

Észak-Korea – „Egy ország, ahol még mindig a szocializmust, vagy talán a kommunizmust építik. Egy ország, amelynek éheznek a polgárai, ám a vezetés mégsem fogadja tárt karokkal a külföldi segítséget. (...) Egy ország, amely egyre nehezebben lélegzik. (...) A gyerekek (...) egyre közelebb merészkedtek, átöleltek, száraz szivacslelkük itta és vágyta, hogy szeressék őket. (...) Az öröm már régen megszökött a szarivoni árvaházból.”

Mongólia – „Valahol Ázsia távoli vidékén van egy ország, egy nép, amelynek – az arra járó keresztény misszionáriusok szerint – nincs mással esélye a fennmaradásra, mint az élő Istennel (...) s ahol a szabadság még évtizedes múlttal sem rendelkezik. (...) Összekötőnk kivitt bennünket egy a város szélén lévő intézetbe, ami korábbi orosz laktanya volt, ma 150 gyerek otthona. A kiváltságosoké. Ulánbátorban ugyanis egyes becslések szerint több ezer kiscyberék él szülők nélkül. Többségük a város csatornarendszerében kísérli meg átvészelni a telet.”

Nyugat-Szahara – „Előrenéztem, a semmibe, a homok fölé, oda, ahol talán a szétszakított, hazátlan és menekülő családok, a célt nem érő karavánok, a Szaharában bolyongó lelkek, a halott legionáriusok találkoznak egyszer.”

Kambodzsa – „Jó tízezer kilométerre Budapesttől egy ötdolláros szandállal megvásárolható száznyolcvannyolc gyerek boldogsága, legalább néhány napra.”

India – „Ahol nagy a szükség, konzervből van maga az élet is. (...) A hullasztól könnyezve elkezdtük járni a romokat. Egymás után több helyszínt is ellenőriztünk, de túlélőt nem találtunk.”

Irak – „Amikor az ember Isten ítélőszékébe ül, és maga akarja eldönteni, hogy mi helyes és mi nem, abból mindig háborúk és tragédiák lesznek.”

Malawi – „Aznapi este vastagon befújtam magam moszkítóspray-vel, s ellenőriztem a szúnyoghálót, amit az ágyam fölé erősítettem. Megrángattam, figyeltem a helyiség másik végében szuszogó fekete lélegzetét, a falon tehénkedő tenyérnyi pókok mozgását, s azt, hogy a háló erős... De a hitem?”

Az otthoni fotel kényelméből mindez hihetetlennek tűnik. Könnyedén átkapcsolhatunk egy másik csatornára, ám amíg vannak ilyen komoly hivatástudattal rendelkező tudósítók, akik akár az életük árán is bemutatják az ottani valóságot, addig nem bújhatunk a tudatlanság védőfalai mögé. S ha egy békés, jobb világot akarunk felépíteni, ahol nincs szeretetszolgálat, sem adománygyűjtés, nagy szükség van az ilyen újságírókra és könyvekre.

A Spiderwick krónikák

(*The Spiderwick Chronicles*)

Ez a történet egy olyan könyvről szól, ami jobb, ha nem kerül avatatlan kezekbe. Mert kalauz abba a világba, ami a fantáziánkban, és fantáziánkból él. Apró manók, tündérek és gonosz koboldok lakják azt a helyet. Szabad szemmel nem láthatjuk őket, mert vagy rejtőzködnek előlünk, vagy egyáltalán nem vagyunk megáldva látásuk képességével. A filmbeli gonosz sem tűnik mindig félelmetesnek, fel tudja venni az emberek alakját. (És ezért sok rémült szülő kapott a klaviatúra után, és tiltakozott a film ellen a különböző filmes fórumokon, de hogy miért, azt nem árulom el, nem lövöm le a film csattanóját.)

Egy unalmas filmre számítottam, ami alatt elmerenghetek, hogy mit honnan loptak a forgatókönyvírók, akik melleleg a Karib-tenger kalózaiban és a Nemzet aranyában is segédkeztek. Kíváncsi voltam, mi mennyire „narniás”, „harrypotteres”, „gyűrűkurás”. Mennyire használják a jól bevált klisé karaktereket. Azokat a varázslényeket, amik tündérek vagy csúfak, de ismertek és eladhatóvá teszik a mozit. De nem ez történt. Lekötött a film, és tényleg érdemes volt megnézni. Nem egy szimpla gyerekmozi, amiben a jó győzedelmeskedik. Tudott mutatni valami újat, valami kedveset. A karakterei fejlődtek, és kibontakoztak. Egy tipikusnak mondható amerikai család életét mutatta be az elején a film. Az apuka elmenekült egy másik nőhöz, a lelkesült gyerekek az igen boldogtalan, de nagyon igyekvő anyukánál maradtak. Akit melleleg a Nancy ül a fűben-ből, és az Angyalok Amerikában-ból ismert Mary-Louise Parker alakít. És elköltöznek egy helyre, ahol dilinyós rokonuk élt, mielőtt még egy öregek otthonába ment volna. Az éléskamra tele van mézzel, a padlás pedig rejtélyekkel. Amiknek megfejtése ránk és a Grace családra vár, akik New Yorkot elhagyva egy addig ismeretlen világban próbálják megérteni az élet legerősebb érzéseinek titkait. Eléggé puskaporos a levegő, a koboldok és az érzelmek vad dülésének lehetünk szem- és fültanúi a film során, ám a végére mindenki megtalálta a lelki békéjét, és azt, ami igazán fontos neki. Egy széthulló család összekovácsolódik, hála a paradicsompüérének, az emberi fifikának és a koboldnyálnak.

A Narnia krónikájában, aminek második részét júniusban láthatjuk a magyar mozikban, egy szekrény volt az átjáró a másik világba. A Csillagporban is volt egy fal, amin átlépve elhagyhattuk Falva falvát. A Spiderwick krónikában viszont nincs semmiféle határ, amit átlépve eljutunk a különös lényekhez. A koboldok, házimanók közöttünk élnek a film szerint. Meg is láthatjuk őket, találkozhatunk velük, csak használnunk kell a fantáziánkat. Mindenkinél jó kalandozást kívánok a fantázia világában.

Dobos Mónika

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Nomen est omen

Bolondos hónap az április. Már az első napján fejére állítja a világot. Átvert kollégák, felültetett családtagok, orruknál fogva vezetett barátok csapódnak be, és adják tovább a vicces álhíreket, mert ezen a napon nem csak szabad, de szinte kötelező a tréfa.

De ezzel az egy nappal nem tudhatjuk le a meglepetéseket. A klímaváltozás következtében a negyedik hónap hol téli hideget produkál reggelre, hol pedig nyári záport zúdít a nyakunkba. Mindezek tetejébe még a névnapok tekintetében is tréfálkozik velünk. Nézzük csak meg naptárunkban a második hetet!

7-én **Manna** nevű ismerőseinket illik köszönteni.

A manna egy étel: Isten ajándéka az Ígért Földjét kereső Mózes éhező népének. Az égből hullott alá, és mindenkinek jutott belőle.

Mindig is izgatta a tudósokat, hogy mi lehetett az az ehető égi áldás, amiről a Szentírásban olvashatunk. Hogy nem kenyér, az csaknem biztos. De akkor mi?

A válasz nagyon egyszerű – mondták: zuzmó volt az a táplálék, ami megmentette Mózes népét az éhhaláltól. A zuzmó kéregszerű, moszatokból és gombákból álló, kenyeret adó növény, ami nem csak ételként, de orvosságként is kitűnő. Izlandon valaha liszt és zuzmó keverékéből sütötték a kenyeret. De nemcsak ott, hanem Ázsiában, Afrika északi területein, a Krim-félszigeten és a kirgiz pusztákon is ismerik, továbbá étkezési célokra használják ezt a különleges növényt. Szél és eső szállítja más vidékekre, így valóban az égből érkezik.

De talán mégsem ez volt a Mózes kérésére hulló eledel. A Biblia szerint annak az íze mézes cipóra emlékeztetett. Kutattak hát tovább, mert a titkok arra valók, hogy megfejtsék őket.

Egy német botanikus, Ehrenberg 1823-ban fedte fel a titkot. Szerinte a manna nem más, mint pajzstetűkkel megtámadott fák váladéka. Ezt a feltevést erősítette meg 100 évvel később egy expedíció, amelynek során a Sínai-félszigeten találtak ilyen mézédés, ehető finomságot. A manna tehát valóban eledel. De akkor honnan eredhet ez a furcsa keresztnév, aminek a jelentése varázserő?

Feltehetően a Mária vagy Marianna becézett formájaként használták, majd önálló névvé vált. Isten éltesse hát ennek a különleges névnek a viselőit!

8-án a **Valterek** ünnepelnek. „Uralkodó sereg” jelentése alapján feltételezhető, hogy „nagy” emberek viselhették. Germán eredetű, használják Walterként is. Ha hihetünk a számmisztika névanalízissel foglalkozó szakértőinek, akkor ezen név viselője gyors felfogású és értelmes emberré lesz nevének „varázsa” által. Olyan emberré, aki felelősségteljes, komoly életvitelével kiváló családfővé válhat. Talán a legismertebb Walter a Scott vezetéknévű, kiváló, világszerte népszerű és ismert író volt.

A 9-én, **Erhard** napján ünneplő urak becsületes és erős egyéniségek. Sajnos nem találtam sem hétköznapi, sem híres Erhardot mindezek bizonyítására, így meg kell elégednünk azzal, hogy hiszünk a szó, a név jelentésében.

Nem így a 10-én ünneplő **Radamesz**ek esetében!

Mesterséges névalkotás szülte ez a szépen hangzó férfinév. Híressé válását Verdi Aida című operájának egyik főhőse, az egyiptomi hadvezér karizmatikus figurájának köszönheti.

Érdekes figyelmesség volt a magyarországi ősbemutató műsorra tűzésének idejét kijelölők részéről, hogy 1875. április 10-én – Radamesz napon – ismerhette meg a magyar közönség ezt a gyönyörű művet.

Fotó: Gubis Mariann

11-e **Szaniszló** napja. Szláveredetű, a Stanislav névből magyarították. Jelentése, állhatatosságáról híres. Leghíresebb és legjámborabb viselője ennek a manapság már nagyon ritka névnek, Szent Szaniszló püspök és vértanú volt. 1030 körül született Krakkó közelében, egy szegény lovagi család sarjaként. Papnak tanult. Kiváló képességeinek köszönhetően 40 évesen püspökké nevezték ki. A kezdeti jó viszony Boleszláv királlyal annyira megromlott, hogy a király a püspököt neve napján, április 11-én megölette, megcsonkította, ahogy a felségárulókat volt szokás. Hamvai a krakkói Wawel-székesegyházban pihennek. 1253-ban avatták szentté.

Április 12-én, a ritka nevű **Oxanák** ünnepelnek. Jelentése vendég, eredete görög. A Xénia egy változataként kezdték használni. Bevallom, eddig csak fantasztikus képregények szereplőinek nevéként találkoztam az Oxana névvel.

És végül a hét utolsó neve a 13-án tartott **Norma**. Latin-angol eredetű, jelentése bizonytalan, leginkább a vezérfonallal rokonítható.

Divatossá egy papnő tette, az 1831-ben bemutatott, Kr. e. 50-ben játszódó Bellini opera címszereplője, Norma (legemlékezetesebb megformálója Maria Callas volt).

Egy másik híresség, Marilyn Monroe civil neve is Norma volt, Norma Jeane Baker/Mortensen, de túl szürkének, unalmasnak találta, csakúgy, mint szép barna haját, és mindkettőt megváltoztatta.

A budai hegyekben található Normafa és Bellini operájának címe közti névazonosság nem a véletlen műve. Schodelné Klein Rozália, a Nemzeti Színház primadonnája egy budai kirándulás alkalmával, kollégái kérésére elénekelt egy tölgyfa alatt a Norma nagyáriáját, a Casta Diva-t. Kollégái elragadtatásukban a díszletként szolgáló tölgyfát elnevezték Normafának.

Kevésbé magasztos, de annál finomabb névadásra is sor került a népszerű opera kapcsán. A bohókás és hasukat kedvelő olaszok egyik különleges ételének neve a Pasta alla Norma. A szicíliai konyhák kedvence miből is állhatna, ha nem spagettiből, paradicsomból és padlizsánból. Friss bazsalikommal és kecskesajttal megbolondítva tálalják. Bellinire emlékeznek, aki Catania szülötte, és Normára, a tragikus sorsú bátor asszonyra.

Az ételben megjelenő öt szín Catania és az olasz nemzeti színeket egyesíti. A bazsalikom zöldje, a paradicsom pirosa és a sajt fehérsége a trikolórt idézi, a padlizsán feketéje a fehérrel vegyesen pedig az Etna látától és hótól borított hegyoldalainak szimbóluma.

Kalandozásunk a nevek birodalmában ezennel véget ért. Isten éltesse e ritka nevek viselőit!

Belvárosi elmélkedések

Kövezzen meg, aki akar – én szeretem a Combinót. Szerintem szép és igényes kivitelezésű, igazi Siemens-dizájn. Az a fajta szemet gyönyörködtetően egyszerű és mégis elegáns megjelenés, amiben már a szupermarketek polcain sorakozó Siemens márkájú tea- és kávéfőzők megpillantásakor beleszerettem. (Na igen, szó se róla, a mobiltelefonjaik rémesek voltak. Nem is tartott ki sokáig az az üzletág...) De ne kalandozzunk el! Vagy mégis? Ülünk fel a Combinóra...

Ha felférünk. Mert ugye, az sem utolsó szempont, hogy az emberfürt és a heringszindrómás tömegérzés mellett az ember épen és egészszen feljusson a villamosra. A nagy sárga „technokukac” hangtalanul besiklik a megállóba, lassan kitarja az ajtaját, kiengedi magából a fáradtan és elcsigázottan utazókat. Az elegáns tömegközlekedési jármű – amit 1996-ban mutattak be a düsseldorfi Düwag műveknél, majd 2006-ban vásárolt belőle fővárosunk a BKV Rt.-vel karöltve – hivatalosan amúgy a Combino Supra NF12B nevet viseli, de nem ritka, hogy simán csak lekombinózzuk. Sőt, már dal is született: „Kombinó, kombinó, sárga kombinó...” Persze igazából csak nálunk sárga, mi festettük át, más országokban – lévén valamikor ez volt a világ legnépszerűbb villamosa – más színekben pompázik.

Azt hiszem, engem a hatalmas, mégis egyszerű kidolgozása fogott meg. Óriási egybeajtóktól, nagy faltól falig ablakok, szikár tervezés és igazi német letisztultság. Alakja a XXI. század modern technológiáját idézi – de ez megint csak magyar jellemző, hiszen külföldön már a TGV (nagysebességű vonat, franciául: „Train à Grande Vitesse”) sudár alakja sem hoz lázba senkit. Itt viszont, ahol jórészt Tátrák és ős-Ganzok dübörögnek a síneken – méghozzá milyen jól és megbízhatóan a

gyerekkocsit szétszedni, édi-bédi hisztis kétévest karban felcigolni... A beltér kialakítása kényelmes, valahogy nincs kevesebb ülőhely, de mégis bőven van hol állni. Sőt, lehajtható ülések is vannak, ami baromi praktikus, elfér minden és mindenki. Ha találunk szabad helyet, akkor igen kényelmes ülést kapunk a fenekünk alá. Pont jó arra a félórára, amit maximum ezen a vonalon utaznánk. Az ablakon kilátni, fogódzkodni is pont kézre áll, a beltér hangulatvilága pedig nagyon kellemes – mi kell még egy egyszerű várospolgárnak, aki érezni akarja szájában a modernizáció ízét? (Most hallom szisszenni korrektor kollégáimat, hogy micsoda képzavar ez? Pedig érezni.) Olyan, mint egy szelet egészséges rozskenyéren elkent finom lekvár. Nem túl keserű, nem túl édes. Most JÓ.

Fotó: Szabó Borka

A Király és a Wesselényi utca között egy kellemes női hang figyelmeztet arra, hogy jobb lenne, ha kapaszkodnánk, mert ha befékez a szerelvény, komolyabb megmozdulás és tömegátrendeződés lehet, avagy kérem vigyázzanak, Newton élt és élni fog! (Persze rejtély, hogy vajon ámokfutó autósok vagy bányászok miatt várható pont ezen a szakaszon hirtelen fékezés, de ez mindegy is. Kapaszkodjunk erősen. Ha nem megy másként, akkor abba a kétméteres öregúrba, aki elfoglalta az összes lógós kapaszkodót, és mi már esetleg nem érünk el a százhetven centinkkel a csövet.)

A Wesselényinél leszállok, pontosabban kiszállok, puhán és könnyedén, végre nem fáj a hátam, és nem kell időseket megszegényítő módon is lassan közlekednem. (Ne tudja meg, kedves Olvasóm, hányan néznek rám furcsán, amikor nem bírok leszállni egy buszról. Ez van, a hetedik hónapban nagyon mást ne várjon az ember lánya...) Nagy levegőt veszek a „hétker” illatából, zajából, forgatagából – és alig gördült el a nagy sárga modernizmus, máris hiányzik. Ha tehetném, mennék vele egy kört...

Szóval Combinóval utazni jó. Ha alkalmam van rá, megteszem, s – bevallom őszintén és nőiesen – én bizony bevárom a következő „vilíngert”, ha pont egy Ganz jön... Szeretem azt is, ne értsenek félre, sőt – de Combino csak ezen a vonalon jár, és mindenkor igazi élményt nyújt!

Megmondom őszintén, egyetlen problémám van ezzel a szerelvényel: hogy a benne utazók ugyanazok. A városlakók és itt dolgozók vagy tanulók nem változnak meg a felszállással, a modern villamos szellemiségét nem veszik át az óriásajtókon innen, nem lesznek letisztultak, kedvesek, őszinték, sem praktikusak. Még csak nem is válnak alacsonypadlóssá – hacsak a kulturáltságot és stílust nem vesszük annak. Környezetkímélő üzemmódra sem kapcsolnak, sőt, kimondottan idegesítőek tudnak lenni. Elnézést... Ha tehetném, őket is kicserélném egy jobb típusra... Vagy legalább az elemeiket valami korszerűbb, SZ-típusú üzemanyagcellásra... Egy mosolygósra, jókedvűre – emberSZeretőre!

Fotó: Szabó Borka

korukhoz képest! –, a nyugati technológia szokatlan formavilága még mindig megdöbbenést kelt. (Na jó, jó, bevallom, már a „hannoveri” sárga kutyü – hah, ha ezt egy BKV-alkalmazott hallaná, sértődötten megjegyezné, hogy az a TW-6000-es! – váratlan dizájnvilága megdobogtatta a szívemet. Ha meglátom, még ma is jól esik nézni... De most még mindig a „legfiatalabb” szépségről, a Combinóról van szó, tessék rám szólni, hogy ne kalandozzak el! Szálljak már fel, mert lemaradok, pedig már pity-pity-pittyeg a felszállásjelző...)

Felszállok, ami nagyon könnyű, és ez meglehetősen rozoga derék- és hátszontozatomnak maga a megtesiesült mennyország. Alacsonypadlós jármű, mindenkinek egyszerű a közlekedés, nincs az a rémálom, hogy felkapaszkodni is nehéz. Nem kell kerekesszéket ide-oda rángatni,

Vásárolni jártam, szerinted mit láttam?

Kicsit hosszúra és unalmasra sikerült a vasárnap. Menni kellene valahova, valamerre. Ragyogóan süt a nap, végre itt a tavasz. Tavaszi fáradtságra hivatkozva majdnem délig lustultam, tehát a kirándulás kilóve. Meg különben is, annyira még nem jó az idő, hogy csak úgy csatangoljak. Mégis egy kalandosabb időtöltést választottam (merész vállalkozás átverekedni magam a sok babakocsi, ember, szatyor, egyszóval tömeg között). Persze ebből már mindenki rájöhetett, hogy az egyik bevásárlóközpontban jártam. Vasárnapias hangulat, kicsit lustább a tömeg, mint ünnepek előtt, de a létszám majdnem ugyanannyi. Mindenféle apró, alig totyogó emberkék, mintha mindenki ide hozta volna park helyett a gyereket! De az is lehet, hogy ameddig anya vásárol, apa babázik, no meg a gyerek is jól jár, nézheti a kavalkádot s szokja a fővárosi életet.

Kicsit céltalanul mászkáltam a kirakatok előtt, amikor is egy hangra lettem figyelmes, amely bementa, hogy kezdődik a show. No, ezt nekem, kíváncsi szemfülesnek látnom kell! Láttam is, alig győztem nézni. Egy mini divatbemutató kellős közepébe csöppentem. A műsor lüktető dobveréssel kezdődik, akárha valami afrikai törzsünnepségen lennénk. Tetszik. Majd megjelennek a különleges ruhákat bemutató hölgyek. Nos, a kreációk annyira nem kötötték le a figyelmem. A legtöbb keleti stílusban készült, rengeteg volt a kiegészítő, a legyező, a kendőcskék és sapkák, különböző köntösök, kimonók, papucsok és cipellőcskék, na meg ezek mellett a farmerok és miniszoknyák, ingek, blúzok és tunikák. Ki tudná felsorolni mindet?

A műsor rengeteg táncsal és más finomságokkal is tarkították. Az egyik hölgy valamilyen harcművészetet mutatott be (nem értek hozzá). A hajlékonysága bámulatos, néha már-már ijesztő volt. Annyira kitekerkte a végtagjait, hogy néha attól tartottam, recsegni-ropogni kezd a teste. A másik percben meg attól féltem, hogy megvágja magát a kezében tartott törnek látszó valamivel. Az egyik manöken srác például jojózott. Soha nem értettem, hogyan képesek azt a korongot (vagy mit) hosszú percekig át egy vékony zsinóron táncoltatni, ugráltatni, pörgetni le meg fel, közben a madzagot is ide-oda hajlítgatni?! S ráadásul nem gabalyodik össze! Mindezt olyan fürgén, már-már boszorkányosan, hogy alig lehet követni a kezek és az ujjak mozdulatát! Körülötte meg vonultak, pózoltak, sasszéztek a trendi ruhába öltözött manökenek!

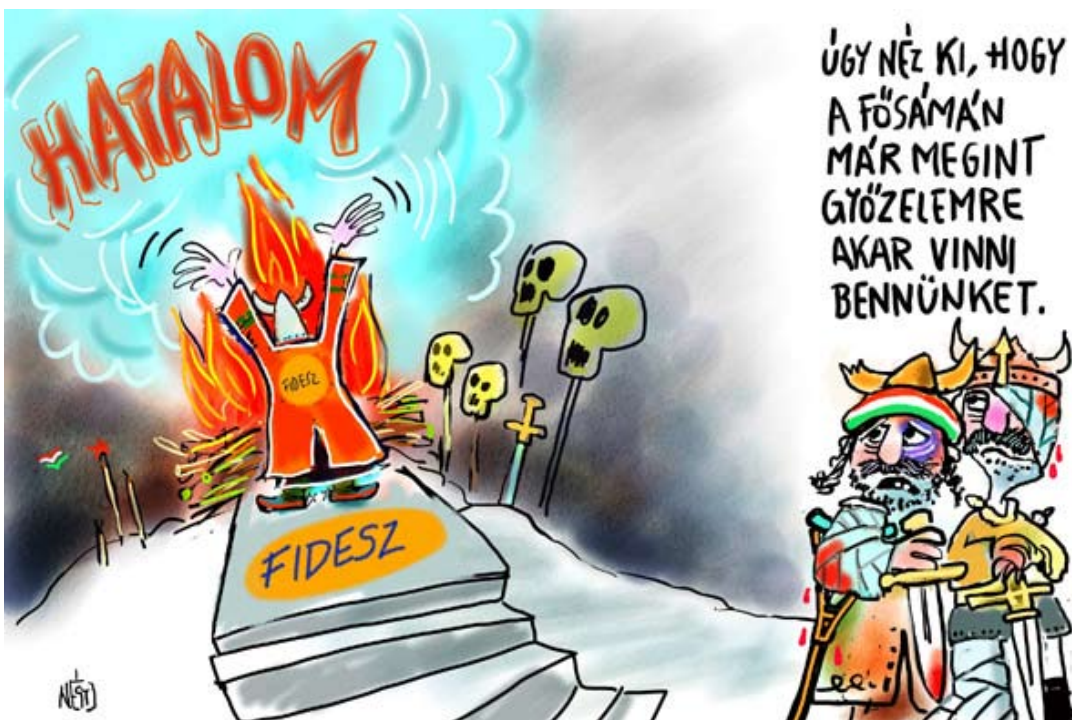
Érdekes volt és színes. Sok járóelő, vásárló figyelmét lekötötték. Persze marketingnek nem utolsó!

Miközben a ritmusos zenét hallgattam, és elmerültem kissé a pörgő táncmozdulatokban, azon gondolkodtam, hogy vasárnap délutáni programnak kiválóan megfelel. Kellemesen bevásárolsz, megnézel egy divatbemutatót, beülsz egy kávézóba, szalozomozol a tömegben meg hasonlókat! Lehet, egy kicsit másképp fogok ezután a plázákra és a bevásárlóközpontokra gondolni?

Solyka

Fotó: Solyka

ÚGY NÉZ KI, HOGY
A FŐSÁMÁN
MÁR MEGINT
GYŐZELEMRE
AKAR VINNI
BENNÜNKET.

WWW.
negy
madar.
hu

Optimista Ügynökség az 1% gyarapításában segít.

Budapest, 2008. március 17., hétfő (OS) - Az 1997 óta működő Egy Optimista Magyarországért Alapítvány keretében, 2007-ben létrejött Optimista Ügynökség elsődleges célja a cégek, melyek társadalmi célú tevékenységeket támogatnak, nonprofit szervezettel való összehozása, valamint kommunikációs tevékenységük segítése.

Januárban sikeres kampányt szerveztünk, amelynek eredményeképpen 20 kórház ingyen vírus és behatolás védelmi megoldást kapott a komplett számítógépparkjára. Az adomány értéke 50 millió forint volt, amely igen nagy segítséget jelentett a kórházak számára, akiknek pénzügyi kerete ritkán biztosít fedezetet az ilyen informatikai fejlesztésre.

A kórházi kampány sikerén felbuzdulva, elhatároztuk, hogy segítséget nyújtunk az alapítványoknak, egyesületeknek, civil szervezeteknek, akik SZJA 1+1%-ot gyűjtenek, hogy együtt többet tehesünk Egy optimista Magyarországért - nyilatkozta Rózsahegy Márk az ügynökség vezetője.

A jelenlegi kampányunk célja kettős, egyrészt az adófizetőkben tudatosítani, hogy 1+1%-al azaz 2%-al rendelkezhetnek, az első 1%-ot adószámmal, a második 1%-ot technikai számmal rendelkező szervezetnek adhatják.

Adja, s ne hagyja! Fontos, ha valamelyiket nem adja, hanem hagyja, akkor az elveszik, tehát nem kerül vissza a civilekhez.

Másrészt együttműködést ajánlunk a civil szervezetek számára, hogy a második 1% gyűjtéséből olyan közös kezdeményezést valósítsunk meg, melyet egymás nélkül nem tudnánk. Együtt többet tehetünk egymásért, mivel nem elveszünk egymástól, hanem hozzáteszünk.

A programról az érdeklődők a <http://www.optimistaklub.hu/hir.php?id=571> linken vagy az Optimista Ügynökség rovatunkban bővebben olvashatnak.

Egy Optimista Magyarországért

www.optimistaklub.hu

Optimista Ügynökség

Rózsahegy Márk

mark@optimistaklub.hu

Kiadó: Egy Optimista Magyarországért Közhasznú Alapítvány

forrás: MTI

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Illumináció

A veresbor komoly, férfias, magánykedvelő. Nem tűr baráti beszélgetést, mint a siller, a rozé. Nem robbant ki forradalmakat, mint a szamorodni vagy a rizling, nem nevette meg, mint a hárslevelű, az ezerjő. A veresbor önző, magának követel. Elrepít. Észre sem veszed, hogyan, mikor történik. Mire észbe kapsz, kocsisnótát fűtyörészve sétálsz a rakparton, vonatra szállsz éppen, vagy egy álmos szemű leány fülébe sugdosol. Netán temetésen találsz magad. Én a világ dolgait megfejtani nem tudom, nem is akarom már. Ezért hát, néha leírom, amit eddigi életemben megtapasztaltam. A történet azután néha szomorkás, néha megnevettet. Vagy megríkat.

Veresbor áll előttem, a fény rubinszínnel csillan keresztül rajta. Ha megiszom, ki tudja, hol találok magam? Remek játéka ez a bornak, élvezetes játéka. Aprókat kortyolok hát, és várok. Lehunyom a szemem és...

– Merre vagytok, he? Mindég csak a kóricálás, a csavargás! Gyösztok hát előfele?

Nagyapám hangja, s őt megvártni nem szabad. Futok előre a kert végéből, mögöttem öcsém kapkodja a lábát, meztelen talpunk csattog a nedves fűvön. Papám a szekér mellett áll, s szúrósan néz, azután kezével int:

– Megállj!

Megállunk, szuszogunk, várjuk a szidást. Aminek meg kell lenni, annak meg kell lenni. Papa szigorú arccal néz végig rajtunk. – No! Mink most nagyanyáttal átme gyünk Gyulajba. Meghalt mamátok rokona, hát muszáj. Estig egyedül leszek. Enni tudtok, ott van minden összekészítve. Nem nyúltok semmihe, a színbe nem mentek, mer a borona mán a földön van, oszt ha valamétek beletipor, megnyúzó.

Bólintunk, öcsém mondja is: – Igen! Papám összehúzott szemmel néz rám.

– Te vagy a nagyobb, ezér neked mondom! Vigyáztok a házra, az udvarrul ki nem teszitek a lábatok, mer itt hagytok tárva-nyitva mindent. Tüzet nem gyújtotok, késhe, sarlóho, kaszáho nem birizgáltok.

– Bólintok, értem én, nem először halljuk, mit nem, s mit igen. – Ötórátját Valinénétekágyón... – legyint, aztán kiséidőmúltávfolytatja:

– Különbem meg mindegy, mer addigra meggyövünk mink is. Arca megenyhül, hozzánk lép és megölel bennünket, kettőnket egyszerre. – Vigyázzatok mindennel, ügyeljete egymásra! Ha bármi van, valamétek átfut ángyodékho, oszt szól néki. De nagyok vagytok mán, ismeritek a rendet. Jók legyete, ne szomoricsátok mamátokat! Elenged bennünket, végigné magán, fekete zakóját leveszi, akkurátusan összahajtva teszi a baknak szolgáló, láncokra akasztott deszkára, amelyet vastag, többrét hajtott szürke pokróc takar. Fehér inge nyakig gombolva, csizmája ragyog. Végigsimít hátrafésült hófehér haján, és bekiált a házba nagyanyánkért. Mama jön is, szemé környéke vöröses, duzzadt a könnyektől. Őszes haja három ágba font kontyba tekerve – amúgy briósformán – a feje búbján, fekete kendőjét a vállára terítette. Amikor látta, az embere ingujjban várja, halkán szól: – Megfázik. Papa csak legyintett, felsegítette a bakra, utána lépett maga is. Rohantunk kinyitni a nagykaput. A lovak megindultak, papa a fejével a kapu felé intett:

– Csukjátok be! – Aztán még visszakiáltott szigorú hangján:

– Ha valamétek rossz fát tesz a tűzre, azt én megnyúzó, oszt hazazavarom büre nélkül! Kinn állunk a kövesúton, néztünk a szekér után, és mindketten azon törtük a fejünket, mit is kezdünk hát a hirtelen nyakunkba szakadt szabadsággal.

Foto: Gáspár Ilidkó

Papám nevelési elveit az egyszerűség és az egyszeriség jellemezték. Egyszerű szavakkal, és csak egy alkalommal mondta el, mit vár, mit tilt. Mit szabad és mit nem, mihez nyúlhatunk, mihez nem. Gyakran mondta: nem pap ő, hogy sokat prédikáljon. Kivételt ez alól csak az éles tárgyakkal való babrálás jelentett. Tapasztalatból tudta, ahol gyermek és kés, kasza, sarló egy helyütt van, ott a baj bármikor bekövetkezhet. Meg a gémeskút is a kivételek közé volt sorolandó, amelyből vizet csak az ő felügyelete alatt húzhattunk.

Én tíz éves lehettem, öcsém nyolc. Falusi mércével „nagyok” voltunk már, a korunkbéli falusi fiúk kijártak szüleikkel, és tanulták a munkát. Papám is vitt magával mindkettőnket, mutatott, magyarázott végtelen türelemmel. Tudtunk hullott gyümölcsöt válogatni, borsót, babot szedni, kukoricát törni, igaz, azt leginkább főzés céljára. Kihajtottuk a libákat az árokpartra, néha a disznókat a „gyepre”. Én pedig segíthettem reggelente akácgallyat vágni a kislejtszével a begyűjtáshoz. És elbírtam már a kis egyelő kapát is, igaz, azt nem szerettem. Papa szerint megdolgoztunk az ételért, ahogyan tellett tőlünk. És mi büszkéek voltunk erre. Ebből lett aztán a baj. A rátartóság sokakat sodort már veszedelembe. Ez a veszedelem a mi esetünkben a meszelő képében jelentkezett. Végigjártuk a házat, vetettünk egy pillantást eljövendő ebédünkre, aztán a ház körül néztünk szét. És ráakadtunk a kikészített meszes vödörre, a nagy, horpadt zománcos lavóra és a nyeles meszelőre. Alapos kutatás után a szín háta mögött megtaláltuk a meszes hordót is letakarva, benne a zsíros, habfehér mésszel. Tudtuk, hogy nyár elején mamánk minden évben újrameszelte a házat, elégszer láttuk, hogyan csinálja. Nekünk nem engedték, részben mert lassan dolgoztunk volna, részben mert tartottak attól, hogy a mész kikezdi a kezünket vagy a szemünkbe fröccsen. Mi pedig, tekintve a tekintendőket, úgy gondoltuk, könnyitünk szegény mama halálesettől amúgy is szomorú életén. Rátartiságból, bizonyítva, hogy ezt is tudjuk. A nyeletlen lapátot, amivel papa a korpát adagolta a moslékhoz, tisztára, fényesre sikáltuk, mert a meszet ezzel szándékoztuk a vödörbe juttatni, és a fehér mész a hordóban kényes a tisztaságra. Itt szembesültünk az első nehézséggel, merthát mennyi meszet is tegyünk a vödörbe? Találomra félig töltöttük, majd az esővizet dézsából vízzel hígítottuk, aztán elkevertük. Nekiláttunk. Én a nyeles meszelővel, öcsém egy vedlett kefével, mert papa azzal meszelte párszor az állókijavított falát. Húztuk a magunk választotta instrumentumokat, kentük a fehér levet a falra, de az nem takarta el a régi festés hibáit. Letettük szerszámainkat és visszavonultunk tanácskozni. Hamar világossá vált, hogy az általunk kevert elegy, nyilván híg. Ezért még egy féllapátnyi meszet kevertünk hozzá, majd visszacipeltük első próbálkozásunk helyszínére, ahol meglepve láttuk, hogy az akkor már száradófélben lévő mész, bizony megfelelően takar. Csak a színével nem voltunk megelégedve. Ekkor jutott eszébe öcsémnek, hogy mama kékitőt szokott a mészhez keverni. Rohantunk a nyári konyhába, túvé tettük kékitőt keresve, de

a kicsi, barna üveget elnyelte a föld. Viszont a mi meszünk sűrű, hiszen most pótoltuk hozzá. Megpróbáltuk hát újra. Kentük a falat, húztuk-vontuk a pemzliket, aztán vártunk. Az eredmény elkésztetőnek mutatta magát. Csíkos volt! Ezért aztán a bádoglavórba mertük a mész egy részét, majd vízzel pótoltuk, és ismét nekiláttunk. Kenni könnyebb volt ugyan, de a színe... Muszáj megtalálnunk a kékitőt, nem lehet másképpen!

A külső kamrában, a takarmányos zsákok mellett a falnak támasztva vén, háromlábú asztal állt. Kihúztam a fiókját, és benne papírzacskót találtam, abban kék port, egészen pontosan berlini kéket. Belemártottam megnyalozott ujjamat, majd a falba töröltem. Az eredmény gyönyörű, világító kék csík. Hónom alá csaptam a zacskót, és futottam az öcsémhez, akia meszesedényeket őrizte, nehogy valami tisztálanság hulljon beléjük. Egy kevés port kevertünk a mészbe, és kipróbáltuk. Nagyszerűen mutatott! Elkészítettük hát újra az egészet, dolgoztunk kiöltött, később kilógó nyelvel. Melegünk volt, megizzadtunk. Bementünk a konyhába, vizet öntöttünk a ceglédi kanna fedelébe, ittunk, szusszantunk, aztán vissza a munkához. Én a nyeles meszelőt a falnak támasztva hagytam. Persze eldőlt, a szőre csupa föld. Rohanás az esővízes dézsához, alapos tisztítás, meszelés tovább. Mártottunk, húztuk, mártottunk, húztuk. Arra viszonylag hamar rájöttünk, hogy a pemzliket a falra nyomni nem szabad, és összevissza huzgálni sem. Csak szépen, egyenletesen, felülről lefelé. Mindaddig, míg öcsém jajgatva a szemébe kapott. Amitől mamámék féltek, bekövetkezett, a mész a szemébe csapódott. Arcot természetesen az esővízes dézsában mosott, én kezet úgyszintén. Amikor az amúgy már meszes víz az arcára száradt, az én jó öcsém vízhulla színben tündökölt. További balesetek elkerülésére előhoztam mamám olvasó szemüvegét, és öcsém arcára igazítottam, aztán a munka folytatódott. Hamarosan végeztünk is a ház hátsó, hosszabbik, és a kert felé eső rövidebb oldalával. Megszemléltük az eredményt, és kezdtünk rosszat sejteni. Mert a vödör gyakran kiürült, és a kék porból bizony hol több, hol kevesebb került a néha hígabb, néha sűrűbb mészbe. Ráadásul nem kevertük el alaposan, így megesett, hogy egy meszelővonal után a ház falán élénk türkizszínű csík maradt, amit aztán gondosan elkentünk. A ház színével – halvány strandkorlátkék – nem lett volna baj, hiszen ahogy száradt, úgy fakult egyre. De a csíkokkal nem boldogultunk. Minél szárazabbá vált a fal, annál csíkosabbnak mutatta magát. S mindezen bajok mellé szembesülnünk kellett az idő egyetlen rossz tulajdonságával is. Jelesül azzal, hogy telik. Dolgoztunk megfeszülve. Húztuk a meszelőt, mint a megszállottak, lihegve, fújtatva, izzadtan, egyre rövidebb pihenőket tartva. Az ing átnedvesedve tapadt a hátunkhoz. Az eleje már amúgy is nedves volt a rácsapódó mesztől. És természetesen kék. Aztán ha megálltunk rövid időre, ingünk háta hideggé, eleje ropogósan keménnyé vált, ahogy a mész rászáradt. Nem törődünk vele. Haladni! Ez volt minden gondolatunk. Tenyeremet kikezdte a nyélen végig csorgó kék lé, csipett, égetett pokolian. Öcsém félvakon botorkált, nem győzte törölgetni az állandóan lecsúszó okulárét. De dolgoztunk. Némán, összeszorított fogakkal. Makacsul hajszoltuk magunkat, egyre örültebb iramban. És végül a szorgos, kitarító munka, mint mindig, esetünkben is meghozta gyümölcsét. Körbe értünk a házban. Ránézni nem nagyon mertünk, az igaz. De elkészültünk végre. Berohantam, ránéztem az órára: negyed négy. Elmostuk a szerszámokat, a nyeletlen lapátot visszavittük a korpás zsák mellé, a lavórt, a vödört a helyére tettük, mellé

a pemzliket. Ekkor vettük csak szemügyre, mivel is töltöttük a napot. Maga a ház kék volt ugyan, és helyenként csíkos, de tiszta, és mészillatú. Ám az ablakok! Kéken, átlátszatlanul, mészbe dermedve... Szörnyű volt. Rohantunk a vödörért, vizet mertünk bele, amely már eleve kék volt és opálosan zavaros. Rongyokat kerítettünk, és nekiestünk az ablakoknak. Akik már megvívta a saját háborújukat a mészrel, jól tudják, ablakot csak száraz kefével és száraz ronggyal szabad tisztítani. Ám mi, öcsémrel ketten épp csak egy apró ütközetten estünk át, dörgöltük hát az üveget vizes rongyokkal, körömszakadtáig. Aztán rájöttünk a dolog nyitjára, és amikor az ablak megszáradt, csiszoltuk száraz ronggyal, újságpapírral. A tornácra három ablak szolgált, meg egy üvegezett ajtó, az utca felől pedig másik ablak. Végeztünk mindegyikkel. Ismét megtisztítottunk, helyre tettünk mindent. Ám a mész folyékony, és mint ilyen, csöpög. A ház fala mellett körben, a föld gyönyörűsége zsebendőkék színben pompázott. És a tornác! Annak a padlózata élére állított téglákból volt kirakva!

Öcsém vesszőseprűért futott, én a gereblyét kaptam elő a színből. Rohantunk, kezdtük volna az utolsó nyomok eltüntetését. Ahogy a tornác előtt összetalálkoztunk, megláttuk a szekeret az utcán! Seprű, gereblye koppanva hullott a földre. Kullogtunk kaput nyitni. Papa az udvarra fordult, megállt. A házat látva a lovak tanácstalanul rázták okos fejüket. Aztán mamám leszállt a bakról. Végig nézett a házban, a meszes víztől jégvirágos ablakokon, a kék padlózatú tornácban. A mély, délutáni csöndben lassan összekulcsolta az ujjait, és rekedten suttofta: Isten, fizess!

Egy héttel később papával a vasútról igyekeztünk hazafelé. A kocsmá elé kanyarodtunk, megálltunk, papa magához vette az ostort, és fellépett a három magas cementlépcsőn. Szerettem azt a kocsmát, a sör, dohányfüst illatát, a deszkapadló hűvös gázolajszagát. Abban az időben a deszkapadlós helyiségeket még gázolajjal átitatott fűrészpórral takarították. Legfőképpen pedig a málnaszörpöt szerettem, amit ilyen alkalmakkor kaptam. Köszöntünk, papám a puloz ment, és megrendelte kinek-kinek a magáét. Nekem a szörpöt, magának a pohár sört. Hasas, vörös arcú falubéli szólította meg: – Szép a házad, Péter! – Papa végigmérte a férfit kemény, rideg pillantással.

– Szép. Van ugyan hibája, de először meszeltek. Hanem hallod, majd amikor a te fíjad először meszel tinálatok... Majd megvizsgálom azt is, akad-e benne hiba! A hasas férfi nagyjából papával egyidős lehetett. Így a fia sem számolhatott kevesebb, mint harminc évet, de én akkor ezt nem értettem. Csak azt láttam, hogy a szekerre visszaülve papa szeme erősen csillogott. Meg a bajsza körül hibázhatott valami, mert erősen simította kétfelé az ujjával.

Friss mészillata – ize lett a kevéske maradék veresbornak.

Visszasodort abba a szatmári faluba, a nagyszülői házhoz.

Hát, így van ez, ha esténként veresbort iszom. Soha nem tudom, hol kötök ki. De nem is fontos tudnom. Hisz épp ebben áll a varázslat csudája. Mindig máshol, mindig máshogyan. Csak a fotelom és a pipám szükséges hozzá. No meg a veresbor.

Pesti úr

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

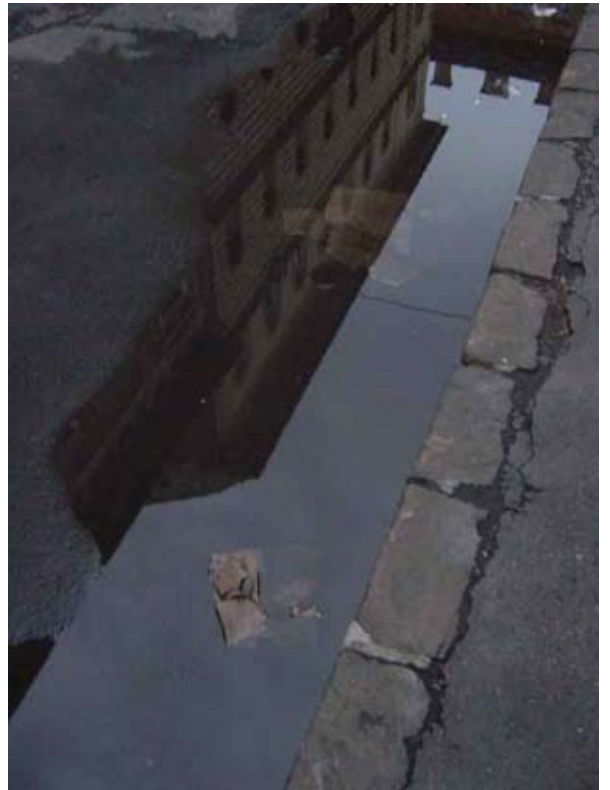
Hajnal

...már csak a szerelem.
 És az álom.
 Minden éjjel ugyanaz:
 Magamba markolok, s
 ujjaim közül kipergék lassan.

Az ablakban állva
 bámulom a kénszín udvarú
 holdat.
 Hallgatom, amint az éjszaka
 karmokból szó csendet...

Pesti úr

(Fotó: Gubis Mariann)

Apró léptek

Életem száraz morzsáit szedegetem az úton
 Az úton, amin pici talpnyomok hevernek
 Sorban... egymás után.

Bordáim között csak levegő...
 Arcomon hűvös eső...

Hová vezet? Merre visz?
 Nem tudom, de...

Kimondatlan szavak erdejét kerülgetem
 Megnemtett dolgok virágait taposom
 Kísértő emlékek bokraiba botlok.

Árnyak... vágyak... törött szárnyak...
 Mind ugyanoda mennek
 Ugyanoda tartanak
 Végül...
 Elvesznek

Zsuzs

(Fotó: Beke Péter)

A városok és az urbanizáció az ökológia kontextusában

1. rész: A városok fejlődése és a városiasodás

“I think for the survival of everything else on the world, you know, we should disappear quick. Happy!”

(„Nos, szerintem ahhoz, hogy bármi más túlélhessen a Földön, nekünk egyszerűen csak el kellene tűnnünk innen. De jó!”)

Danielle Dax

A város az emberi településformák legmagasabb szerveződési szintje. Alapvető jellegzetessége, hogy egyetlen faj igényeit hivatott kiszolgálni: az emberét. Az ember pedig építi és ragaszkodik a városhoz, amely az egyetlen élőhelytípus, ahol nagy egyedszámban és sűrűségben, lényegében természetesen van jelen. A város ezért a legtöbb diszciplína, például a történelemtudomány, szociológia, orvostudomány, a mérnöki tudományok (pl. várostervezés/urbanisztika) a közgazdaság-tudomány és a természettudományok művelői számára egyaránt jelentős kutatási terepnek számít.

Ezért annak ellenére, hogy jelen cikksorozat témája alapvetően természettudományos jellegű, az urbanizáció jellemző folyamatainak ismertetéséhez indokoltnak tartom a témabizonyostársadalomtudományi vonatkozásait is bemutatni.

Maga a város (vagyis „urbanizált terület”) egy széles körben értelmezhető kifejezés, amely földrajzi értelemben egy régió területhasznosítására vonatkozik. Olyan hely, ami „meglehetősen nagy”, sűrűn lakott, és ipari, kereskedelmi és lakóövezetekkel jellemezhető.

Az első állandó emberi települések és a letelepedett életmód a sikeres mezőgazdasági technikák egyenes következményei voltak. Körülbelül 9000 évvel ezelőttre tehető a kor, amikor a mind hatékonyabbá váló földművelési módszerekkel – az emberiség történetében először – tartósan táplálékfelesleg keletkezett, ami lehetővé tette más munkaformák, más tevékenységek fejlődését is. Az állandó települések sikere abban állt, hogy bennük egyszerre több, egymást kiegészítő tevékenység koncentráltódott, és ez a fejlődő kézműipar, a kereskedelem fokozódását is lehetővé tette. Nem mellékes, hogy városok fejlődésén át vezetett a kereskedelmi útvonalak, így a kereskedő városok hálózatának kialakulása is.

A városok és a falvak közti különbség azonban nem pusztán azok méretében vagy az ott lakók számában rejlik. A funkció az, ami megkülönbözteti a két fő településformát – vagyis a jellemzően agrár és az ipari-kereskedelmi településeket – egymástól.

A XX. században lejátszódó urbanizációs robbanás, a városi lakosság ugrásszerű növekedése feltételezi, hogy rendelkezésre áll az a táplálékfelesleg, ami a termelők igényein túl a táplálékot nem termelők (t.i. városi lakosság) szükségleteit is kielégíti. A 80 százalékosan urbanizálódott USA-ban a fejlett technológiák alkalmazása lehetővé teszi, hogy egy mezőgazdasági termelő átlagosan 125 másik embernek elegendő táplálékot termeljen. A világ egy másik jelentősen urbanizálódott országában, Hollandiában a mezőgazdasági termeléssel a lakosságnak elenyésző hányada (2%) foglalkozik úgy, hogy az nem a termelés visszafogását jelenti.

A történelem során városok lettek naggyá, majd tűntek el, miközben máshol más városok váltak meghatározóvá. E jelenséget már a görög történetíró, Hérodotosz is megemlíti Kr.e. 440 körül írt könyvében:

„For most of those which were great once are small today; And those that used to be small were great in my own time. Knowing, therefore, that human prosperity never abides long in the same place, I shall play attention to both alike.”

(Hérodotosz, ford. Aubrey de Sélincourt)

Ami magyarul, saját fordításban annyit tesz:

„A legtöbb város mostanára kicsi, amely egykoron nagy volt; és azok, amelyek kicsik voltak, még életemben naggyá lettek. Tudván ezek alapján, hogy az emberi jólét soha nem virágozhat sokáig egy helyen, ezeket a jelenségeket mindenképpen figyelemre méltónak kell tartanom.”

Két fontos dolgot emelnék ki ebből a rövid idézetből. Az egyik az időtényező, amelyet alapul véve a városok történetét, múltját is figyelembe vehetjük. Így elkerülhetjük a hibát, hogy a városokat örök, statikus és megváltoztathatatlan egységként kezeljük. A másik fontos tényező pedig maga az ember, amelynek jelenléte nélkül nem is nevezhető városnak a város. Ez a két, szorosan összefüggő dolog lényegében a településeknek az emberi történelemben ágyazott, az ember tevékenysége által befolyásolt fizikai és funkcionális értelemben vett fejlődését jelenti, amely a laza szerkezetű mezőgazdasági település irányából a sűrű beépítettségű ipari és/vagy kereskedelmi település felé mutat. Ezzel máris megadtuk az

Foto: Gubis Mariann

urbanizációnak egyfajta definícióját is.

Marc Antrop⁵ kissé összetettebben fogalmaz: az urbanizáció olyan összetett folyamat, amelynek hatására a vidéki vagy természetes területek egy csillagszerű térbeli mintázatot felvéve városi és ipari területekké alakulnak át, és ezt a folyamatot az adott terület fizikai jellege, elérhetősége és a szállítási útvonalak szabályozzák.

A Web Of Science (ISI Web of Knowledge, 2007.12.20.) adatbázisában az „urbanization OR urbanisation” címszóra 7622 publikációt és könyvrészletet találtam, amelyek 9%-a az ökológia kategóriába tartozott. Az 1997-2006 év között kiadott publikációkban lineáris növekedés észlelhető az urbanizációs témájú szakkikkekben, mégis a fogalom („urbanizáció” vagy angolul „urbanization”, „urbanisation”)

a meghatározó angol szakszótárakból [The Oxford Dictionary of... sorozat: Ecology (...), Economy (...), Law (...), Sociology (...) és Science (...)], és az Oxford Dictionary of English (2005) és a Longman Dictionary of Contemporary English Updated (2005) nagyszótáraiból egyaránt hiányzik.

A nevezett szócikk hiánya számomra azt jelzi, hogy az urbanizáció fogalma – annak globális léptéke és nyilvánvaló hatásai ellenére – még mindig nem jelent meg a köznyelvben és a közgondolkodásban.

Hazánkban a városiasodás fogalma más értelmében is előkerül, és ez pedig a „várossá válás” jogi és közigazgatási procedúrája. Példa erre a vasmegye.hu online magazin egyik cikke, ahol megállapítják, hogy „a városiasodás még nem állt meg Vas megyében”, hiszen Bük után még Jánosházának is van esélye a várossá válni a közeljövőben. Nem lebecsülve a hazai települések „városiasodási” törekvéseit, ismét ki kell emelni, hogy a funkció teszi a várost és nem fordítva.

A városiasodás, a sűrűn beépített emberi települések terjedése napjainkban már globálisan jelentkező tendenciát mutat. Korábbi becslések már tíz évvel ezelőtt utaltak rá, hogy – a történelem során először – 2005-re az emberiség nagyobbik hányada már városlakó lesz. A becslés lényegében bevált, hiszen az ENSZ adatai szerint 2005-ben a világ lakosságának 48,7 százaléka (3 150 451 000 ember) volt városlakó. Azonban az iparosodott államokban ez az arány már a 80 százalékot is meghaladja.

A városok minden időszakban jelentős kiváltságokban és más elbírálásban részesültek más településeknél, ami miatt máig sokaknak kívánatos a városba költözni. A realitás azonban sokszor kiábrándító, és a bevándorlókra még a vidékinél is alacsonyabb életszínvonal vár7,8. Napjainkban jellemző urbanizációs trend, hogy a városi lakosság többsége kikötővárosokba, fővárosokba koncentrálódik. A lakosság illetően egyenetlen eloszlása a gazdaság nagyfokú polarizáltsága (város – vidék) mellett jelentős környezeti károkozással is jár. Az ilyen „uralkodó” városok jelenléte a politikai hatalom koncentrációjából, az infrastrukturális beruházások egy területre irányuló allokációjából fakad, ami a kereskedelem és ipar lokális fellendülésével jár9,10. Ez a folyamat végül – megfelelő méretű és fejlettségű vidéki hátsország vagy piac hiányában – az adott nagyváros további növekedését váltja ki. Henderson11 bemutatta, hogy egy ország adott urbanizációs koncentrálttsága (tehát a városi lakosság százalékos megoszlása) a gazdasági növekedésre is hatással van. A koncentráció túl magas, vagy túl alacsony foka egyaránt negatív hatást gyakorolhat. Gyors következtetések levonása előtt óvatosságra int az ENSZ fentebb hivatkozott kimutatása, amelyből kiolvasható, hogy számos magas GDP-jű, fejlett európai ország (pl. Ausztria, Finnország, Izland, Írország) lakosságának több mint 40%-a a fővárosban él. Ez az arány a jelen cikkben leírt vizsgálatok két célszágára – Magyarország és Dánia – esetében hasonló, 25,3 és 23,4 százalék.

A fenti két ország eltérő mértékben, de egyaránt jelentősen urbanizálódott. Az ENSZ felmérései szerint hazánk lakosságának 66,3, míg Dánia lakosságának 85,6 százaléka él városokban, és a becslések 2030-ra további növekedést jeleznek.

Az urbanizáció globális terjedésének okai igen összetettek, és regionálisan eltérőek lehetnek. Fontos tényezők lehetnek még egy ország vagy régió ipari fejlettsége mellett a háborúk, természeti csapások, de bizonyos források (pl. víz) hiánya7,12, ami nagy szerepet játszhat a városiasodás dinamikus terjedésében is.

Az urbanizáció egyszerű megfogalmazással tehát egy igen komplex változási folyamat, amely során a vidéki életmód városivá alakul13. Ez a XX. században szoros összefüggésben állt a mind jobban fejlődő motorizációval és mobilitással, tehát a teher- és személyszállítás

modernizációjával. Az autó és a vasút különösen nagy hatást gyakorolt a második világháború utáni európai tájhasználatra, amelynek legfontosabb szempontja az elérhetőség volt. Ennek következtében még az elmaradott területeken is számottevő urbanizációs folyamatok indultak el, ennek következményei mind a mai napig érezhetőek.

A háromrészes, urbanizációról és városi ökológiáról szóló cikksorozat első részének zárásaként szeretném az emberi vonatkozásokra felhívni a figyelmet. A természeti adottságok ugyan alapvetően szabályozzák a városok fejlődését, ám az emberi hatás ugyanilyen fontos. A történelmi események mellett a napi politikai és gazdasági történések jelentős

Fotó: Gubis Mariann

mértékben hatnak az egyes városok működésére. „Alulról” szerveződő civil mozgalmak, a „felülről” szabályozott városvezetés, gazdasági érdekcsoportok mellett magánemberek milliói vesznek önként tevékeny részt abban a folyamatban, aminek az eredménye egy folyton változó városi „patchwork”, amelynek alapvető jegyei világszerte jellegzetes hasonlóságokat mutatnak. Ám ez már a következő cikk témája.

Vilics Ferenc

Irodalom:

- 1: Niemelä, J. (1999): *Is there a need for a theory of urban ecology?* – *Urban Ecosystems*, 3: 57–65.
- 2: Wirth, L. (1973): *Az urbanizmus mint életmód.* In: Szelényi Iván (ed.): *Vározzociológia.* KJK 1973, pp. 41–63.
- 3: Diamond, J. (2006): *Collapse. How societies chose to fail or survive.* Penguin Books, London, 2006
- 4: Herodotus: *The Histories* (fordította Aubrey de Séincourt), Penguin Books 1954, London
- 5: Antrop, M. (2000a): *Changing patterns in the urbanized countryside of Western Europe.* – *Landscape Ecol.* 15: 257–270.
- 6: www.vasmegye.hu/cgi-bin/redaction/page.cgi?db=vasmegye&page=vmozaik/ujsag/cikk&table=mozaik_ujsag&ID=2797, 2007.12.18.
- 7: *United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division* (2005): *World Urbanization Prospects: The 2005 Revision.* URL: <http://www.un.org/esa/population/publications/WUP2005/2005wup.htm> (2007.12.14)
- 8: Davis, M. (2006): *Planet of Slums.* – Verso, London pp. 228.
- 9: Potts, D. (2006): *'All my hopes and dreams are shattered': Urbanization and migrancy in an imploding African economy – the case of Zimbabwe.* – *Geoforum* 37: 536–551.
- 10: Ades, E. Glaeser (1995): *Trade and circuses: explaining urban giants.* – *Quarterly Journal of Economics* 110: 195–227.
- 11: Hanson, G. (1995) *The effects of offshore assembly on industry location: evidence from US border cities,* NBER WP5400, 1995.
- 12: Henderson, J.V. (2003): *The urbanization process and economic growth: the so-what question.* – *Journal of Economic Growth* 8: 47–71.
- 13: Fanni, Z. (2006): *Cities and urbanisation in Iran after the Islamic revolution.* – *Cities* 6: 407–411
- 14: Antrop, M. (2004): *Landscape change and the urbanization process in Europe.* – *Landscape Urban Plann.* 67: 9–26.

Illusztráció: Szabó Szilárd

Szabad ötletek jegyzéke előadás:

2008. április 7.

Ki írta a Szabad ötletek jegyzékét?

- A, Petri György
- B, József Attila
- C, Mikszáth Kálmán

Válás Budán előadás:

2008. április 12.

Ki írta a Válás Budán-t?

- A, Varró Dániel
- B, Grecsó Krisztián
- C, Márai Sándor

Nasztaszja Filippovna előadás:

2008. április 13.

2008. április 26.

Ki írta a Nasztaszja Filippovná?

- A, Arany János
- B, Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij
- C, Petőfi Sándor

Garbo előadás:

2008. április 25.

Mit takar el a garbó?

- A, a nyakat
- B, a házunkat
- C, a problémáinkat

Veszíts el egy könyvet!

Új játékok ajánlunk becses figyelmedbe. Egy játékot, ami az olvasásról fog szólni. A könyvekről. Regényekről, meg amit akartok (sok egyéb mellett például még egy kicsit a bizalomról is). Egy játékot, amihez első körben olyan személyek csatlakoztak támogatóként, mint Grecsó Krisztián, Karinthy Márton, Kiss Ottó, Lénárt „Léna” Ferenc, Mácsai Pál, Vámos Miklós, Verasztó Antal, Verrasztó Gábor, Vitray Tamás és Závada Pál. Egy olyan játékot segítettek/segítenek ők, ami nem ismer földrajzi határokat. Egy nagyon-nagyon klassz játékot. Egy játékot, amit te is folytathatsz majd.

Játszani fogunk. Gyerekek, felnőttek, együtt, és külön-külön. Azzal kezdjük, hogy elhagyunk könyveket. Szándékosan. Valaki majd megtalálja, és talán el is olvassa. Nem csak a könyvet, de azt a kis papírlapot is, amelyet beleragasztottunk.

Tehát elhagyott könyvek lepik el a várost, majd pedig talán az országot is. Nem baj, ráfér. Az első könyveket – támogatóink megbízásából – még mi veszítjük el, de utána már rajtad a sor, kedves olvasó. Veszíts el te is egy könyvet! Ne csak Orosházán, hanem ott, ahol éppen jársz. Nem kell, hogy új legyen, nem kell, hogy drága (miközben persze jó lenne, ha ezt nem egy lomtalanítási akciónak fognád fel), egy a lényeg: olyan könyvet veszíts el, amit tényleg jó szívvel ajánlanál másnak olvasásra. És bizony olyan könyvet veszíts el, amiről tudod: igen csekély az esélye, hogy valaha viszontlásd még egyszer.

A játékot a <http://forum.sg.hu/forum.php3?azonosito=justhvk> címen követheted majd figyelemmel. Ott mondhatod el a véleményedet nem csak a játékról, de az elveszett könyvekről is. Ott láthatod azt is, hogy – támogatóinknak hála – mi milyen könyveket veszítünk el: mesék, regények, helyismereti témájú és idegennyelvű könyvek egyaránt vannak a kínálatban.

A fórumot bárki használhatja majd, hiszen új téma nyitásához sem kell regisztrálni. Ha a fórum főoldalán ráklickszel a Témák szóra, szerző szerinti sorrendben is böngészheted az elhagyott könyveket. Ha úgy döntesz, hogy beszállsz a játékba egy-két könyvvel, arra kérünk, hogy a fórumon nyiss egy új témát minden egyes könyvhöz.

Azt hiszem, a lényeg röviden ennyi. Egyelőre. Ha hozzáfűzni valód lenne a játékhoz, vagy kérdésed, vagy kérésed, a fórumon mindent kitérgethetünk. Ezen belül is a MINDENT A JÁTÉKRÓL! topikot ajánlom figyelmedbe.

Akkor hát: kalandra fel!

Nincs más hátra: veszíts el egy könyvet!

A játék támogatói: Csepregi Ferenc könyvesboltja, Európa Könyvkiadó, Koszorús Oszkár könyvesboltja, Líbor Lilla, Szuperinfó.

A játék indításában saját, dedikált könyveikkel segítettek: Grecsó Krisztián, Karinthy Márton, Kiss Ottó, Lénárt „Léna” Ferenc, Mácsai Pál, Vámos Miklós, Verasztó Antal, Verrasztó Gábor, Vitray Tamás, Závada Pál.

Forrás: <http://blog.justhvk.hu/?p=521>

Kiállítás

Gáspár Ildikó

Gyuczay Attila

Lőrincz Edina

Beke Péter

Sántha Krisztina

Szabó Borka

Lőrincz Edina

Mentrópia Szerkesztőség

Cím: 1011 Budapest, Mária tér 4.

Telefon: 06-70-325-9451

Főszerkesztő: Sablik Henrik

Főszerkesztő-helyettes: Gáspár Ildikó

Mechanika: Czifra Bogi

Promóciós vezető: Ámann Richárd

Koordinátor-tanácsadó: Lőrincz Edina

Rovatvezetők: Angi Orsolya Beáta (Tükörckép),

Dobos Mónika (Fitt kultúra),

Orosz Norbert (Bulvárblökk),

Páll Zoltán (Önműködő irodalom),

Czifra Bogi (Margó)

Alkotók: Ámann Richárd, Angi Orsolya Beáta,

Bartha Bálint, Czifra Bogi, Dobos Mónika,

Farkas Renáta, Gáspár Ildikó,

Molnár Péter, Páll Zoltán,

Sági Erzsébet, Szabó Borka,

Ternák Tünde

Állandó vendég alkotók: Raffai Péter, Reich

Károly, Váczy Jépoint Tamás, Vilisics Ferenc

Arculat: Kellényi Kata

Vezető fotós: Gubis Mariann

Fotósok: Beke Péter, Farkas Renáta, Lőrincz

Edina, Sántha Krisztina

Vezető grafikus: Szabó Borka

Grafikusok: Sántha Krisztina, Vörös Iván,

Kaczper Balázs, Kellényi Kata

Vezető korrektor: Gáspár Ildikó

Korrektorok: Gáspár Ildikó, Lőrincz Edina,

Váczy Ludmilla

Webmester: Kovács Dávid

Mentrópia - az állampolgár lapja
kéthetente megjelenő elektronikus kiadvány

ISSN 1789-4913

Honlap: www.mentropia.hu

Hivatalos archívum: epa.oszk.hu

Kiadja a Mentrópia Kulturális Közhasznú
Egyesület

Alapítva 2007-ben

Cím: 1191 Budapest, Kisfaludy u. 26.

Bankszámlaszám:

10404027-00022735-00000007

Elnök: Sablik Henrik

sablik.henrik@mentropia.hu

Alelnök: Kellényi Kata

kellenyi.kata@mentropia.hu

Titkár: Szabó Borka

szabo.borka@mentropia.hu

Kapcsolat: info@mentropia.hu

Olvasó-munkatársaink a

mentropia.zsak@gmail.com

e-mailcímmre küldhetik el alkotásaikat.

Bármilyen probléma, jogsértés esetén kérjük
Olvasóinkat, értesítsenek minket, hogy kor-
rigálhassuk hibánkat!

(c) Mentrópia 2006-2008.

Minden jog fenntartva